

**VOLEBNÍ PROGRAM ODS
PARLAMENTNÍ VOLBY 1996**

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení spoluobčané, milí voliči,

dovolte mi, abych přidal pár slov k našemu volebnímu programu a vůbec k naší celkové volební strategii a k našim volebním cílům.

Naším jednoduchým, jednoznačným, zcela logickým, a jsem přesvědčen, že i nutným cílem je volby vyhrát. Nic více a nic méně. Máme k. tomu nejen všechny předpoklady, nejen dostatek vnitřní síly i sebejistoty, ale máme k tomu i hluboké přesvědčení, že je to nezbytné pro další zdravý vývoj naší země.

Náš dnešní volební program je programem realistickým, je programem splnitelným, je programem vpravdě občanským, a proto pečlivě vyvažuje a nenahrává jednotlivým skupinám našich spoluobčanů, je splnitelný i proto, že je založen na „dopočítávání do jedné“ a bude možné si ho za čtyři roky opět vzít k ruce a vidět, že byl realizován.

Naším programem v žádném případě není „uspokojení z minulosti“, protože 5 dosaženým stavem jsme nespokojeni a nesmíme jako kdokoliv jiný, možná ještě více, protože složitou dynamiku naší společnosti chápeme naléhavěji než jiní. A právě v tom je naše převaha. Náš program míří kupředu.

Budeme se opírat o postupy a mechanismy, které jsou založeny na dlouhodobých a osvědčených zkušenostech lidského společenství a které velmi kriticky sledují nejnovější -pozitivní i negativní -zkušenosti Evropy a světa dvacátého století. Jen tak budeme schopni vstoupit do století jednadvacátého jako svobodná, prosperující, kulturní a civilizovaná země.

Věřím, že se s tímto programem ztotožní maximum našich spoluobčanů. Pečlivě si ho prostudujme, dá nám odpovědi na mnoho otázek, kterým budeme v následujících dnech čelit.

Václav Klaus, předseda ODS

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO	2
OBSAH	3
I. PREAMBULE	4
II. PRAVOMOCI STÁTU	8
ZAHRANIČNÍ POLITIKA	9
VNĚJŠÍ BEZPEČNOST	12
BEZPEČNOST OBČANŮ	14
MODERNÍ PRÁVNÍ STÁT	16
VEŘEJNÁ SPRÁVA A ÚZEMNÍ ČLENĚNÍ STÁTU	18
III. EKONOMIKA	20
HOSPODÁŘSKÁ POLITIKA	21
BYDLENÍ	25
DOPRAVA	28
ZEMĚDĚLSTVÍ A VENKOV	30
IV. OBČAN A STÁT	32
SOCIÁLNÍ POLITIKA	33
ZDRAVOTNICTVÍ	35
VZDĚLÁNÍ A KULTURA	38
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	42

I. PREAMBULE

Vstupujeme do voleb, které mají v naší zemi znovu potvrdit kontinuitu vývoje po listopadu 1989. Rozhodující odpovědnost za tento vývoj převzala Občanská demokratická strana, která od počátku prosazovala politiku postavenou na standardním systému politických stran. ODS také jako první přišla s čitelnou ideologií a s jasně formulovaným programem, postaveným na principech osobní svobody, parlamentní demokracie a tržního hospodářství.

ODS se definovala jako strana stojící na konzervativních společenských hodnotách, obohacených řadou liberálních principů. Nikdy jsme nesdíleli pohledy na svět založené na sociálním inženýrství, a stejně tak jsme odmítli pokusy nejrůznějších elitářských skupin přivlastnit si rozhodování o osudech jiných na základě víry v jejich vlastní nadřazenost. Vždy jsme přistupovali k řešení problémů s náležitou pokorou, s vědomím nemožnosti a nesprávnosti řízení lidských osudů z jakkoli moudrého či osvíceného centra. Cílem ODS je vybudovat společnost, kde může každý najít prostor pro svou seberealizaci. Proto jsme svou politiku postavili na individuálních svobodách, podnikavosti, soukromém vlastnictví, na rovnosti šancí a zároveň na pragmatickém přístupu, vycházejícím z reálné situace společnosti. Na těchto principech ODS zformulovala program definitivního rozchodu s komunistickým systémem, program rychlého překonání důsledků, kterými naši zemi poznamenala desetiletí totality a izolace od světového vývoje. Program „Svoboda a prosperita“ získal v parlamentních volbách 1992 širokou podporu voličů. ODS vyšla z těchto voleb jako nejsilnější strana, což nám umožnilo sestavit koaliční vládu podobně smýšlejícími stranami a po čtyři léta nést zásadní odpovědnost za vývoj v této zemi. Nynější volby přicházejí v okamžiku, kdy končí etapa dramatických změn v naší společnosti. Dosavadní úspěšný průběh transformace prokázal, že principy politiky ODS byly zvoleny správně a že ODS dokázala najít i dostatek schopných lidí pro jejich realizaci. Dnes ODS předstupuje před voliče se svým novým programem rozvoje a upevnění všeho, čeho jsme již dosáhli. Pro voliče je ODS zárukou, že dosavadní úspěšná cesta nebude opuštěna, že dosavadní vývoj nebude zvrácen, že generace současné i budoucí budou mít zaručeny podmínky pro svobodný a tvořivý život.

Není možné dnes vzpomenout všechny křížovatky, na kterých se naše politika od listopadu 1989 nacházela. Šlo o odstranění komunistického systému jako takového, šlo i o to, aby se nám totalitní a konstruktivistické prvky komunistického systému nevracely v nějaké jiné podobě. Jen tak jsme mohli počítat s návratem do společností vyspělých států, mezi něž jsme historicky vždy patřili. Před řešením tohoto úkolu jsme byli postaveni po desetiletích izolace od světového vývoje, kdy většina z nás znala svobodnou společnost jen z vyprávění nebo knih. V této situaci, opírajíce se o členskou základnu ODS a o podporu voličů a sympatizujících, jsme prosadili transformaci celé společnosti a hospodářského systému.

Na této cestě se vyskytl zásadní a nečekaný problém - vyřešení vztahů našeho národa s národem slovenským. Zatímco v našem programu byla obsažena pragmatická a účelná spolupráce v rámci jednoho federativního státu, rozhodl se slovenský národ ve svobodných volbách pro síly prosazující politiku státní samostatnosti. Postavení před osudové rozhodnutí, zvolili jsme přátelský a mírumilovný způsob rozdělení Československa, který nepoškodil vzájemné vztahy a nenarušil hospodářský vývoj v obou nově vzniklých státech. Podařilo se nám i minimalizovat negativní dopady na rychlost probíhajících reforem, ustavit nové české orgány a velmi rychle zajistit a stabilizovat mezinárodní postavení českého státu. Postupně se začala naplňovat Ústava České republiky, která byla schválena Parlamentem ČR již na podzim 1992. Byl zvolen první prezident České republiky, byl vytvořen Ústavní soud, vznikl Nejvyšší kontrolní úřad. Samostatný český stát si získal dobré postavení na mezinárodní scéně. Česká republika vstoupila do OSN a hned na počátku své existence se stala na dva roky nestálým členem Rady bezpečnosti. Byla přijata do Rady Evropy, stala se asociovaným státem Evropské unie s dobrou vyhlídkou na plné členství a patří k neaktivnějším členům hospodářského sdružení CEFTA. Pokud jde o vojenskou spolupráci, Česká republika vyslala své jednotky do mírových sborů OSN v bývalé Jugoslávii, přistoupila k programu Partnerství pro mír a usiluje o brzké členství v NATO. Při jednáních na všech úrovních je Česká republika respektována jako důvěryhodný a spolehlivý partner.

Bez přerušení probíhá ekonomická a politická transformace a dnes, po čtyřech letech, můžeme říci, že základní transformace je úspěšně ukončena. Máme stát založený na demokratických principech, zakotvených v Ústavě ČR. Ta se postupně naplňuje. Máme zaručeny základní občanské svobody a práva, máme úspěšně se rozvíjející tržní hospodářství, vykazující jasný trend růstu. Zcela bezprecedentní proces privatizace umožnil milionům spoluobčanů zapojit se do vytváření soukromého vlastnictví. Je vytvořen prostor pro podnikatelské aktivity malého a středního podnikání, i pro podnikání velké. Hrubý domácí produkt začal trvale růst a je z naprosté většiny vytvářen v soukromém sektoru. Počátkem roku 1993 jsme zvládli měnovou odluku bez jakéhokoliv znehodnocení peněz a česká koruna se v roce 1995 zařadila mezi volně směnitelná světová platidla. Měnová a kursová politika se vyznačovala nebývalou stabilitou, dařilo se nám odolávat inflačním tlakům. Inflaci jsme naopak zredukovali na nejnižší míru ve středo a východoevropských zemích, od zavedení nové daňové soustavy se daně každoročně snižují o jedno až dvě procenta. Státní rozpočet byl vždy vyrovnaný nebo končil přebytkem. Přitom se trvale snižuje podíl státních výdajů. Nezaměstnanost patří dlouhodobě k nejnižším na světě. Máme moderně koncipovaný sociální systém, zaručující občanskou solidaritu potřebným. Navzdory mnoha problémům

je zdravotní péče stále kvalitnější a je dostupná všem občanům. Daří se udržovat životní úroveň důchodců. Začalo se výrazně zlepšovat životní prostředí. Podařilo se zastavit nárůst zločinnosti. Výsledky rozvoje infrastruktury budou brzy patrné v telekomunikacích, ve výstavbě dálniční sítě i železnic. Tradice české kultury a vzdělanosti se rychle znovu dostává na takovou úroveň, na kterou může být náš národ hrdý .

Voliči mohou sami posoudit, že se v uplynulých letech nenaplnil žádný z katastrofických scénářů, které předpovídali naši odpůrci. Transformace v mnoha oblastech pokračovala dokonce rychleji, než jsme sami předpokládali a než jsme slibovali. Výrazem toho je např. naše přijetí mezi elitní skupinu států světa, sdruženou v OECD, nebo zařazení ČR mezinárodními ratingovými společnostmi do skupiny nejvýše hodnocených států.

Radikální rozchod s totalitní minulostí pro nás neznamenal vyřizování osobních účtů a akceptování kolektivní viny. Prosadili jsme však zásadu potrestání zločinů a omezení vlivu zkompromitovaných osob ve správě státu. Parlament přijal zákon o protiprávnosti komunistického režimu a prodloužil platnost lustračního zákona do roku 2000. To byla naše povinnost vůči obětem nesvobody i budoucím generacím. ODS úspěšně prošla obecními volbami a prokázala svou klíčovou úlohu i v komunální politice. Dokázala převzít zodpovědnost za správu věcí veřejných v plném rozsahu, v rovině věcné i personální.

Při takové zodpovědnosti, při mimořádné rychlosti a hloubce potřebných změn a při velkém počtu našich zástupců v různých funkcích samozřejmě není možné, aby vše vycházelo zcela bezchybně. ODS sice nesla největší míru zodpovědnosti, vzhledem k volebním výsledkům se však o ni musela dělit se svými koaličními partnery. Některá řešení proto byla i výsledkem nutného kompromisu. Vyskytly se také případy, kdy se navrhovaná řešení ukázala jako chybná nebo kdy lidé, delegovaní do svých funkcí, na tyto funkce nestačili. Takových případů však bylo překvapivě málo a ODS vždy prokázala svou schopnost problémy řešit realisticky. Politický styl ODS, důslednost, věcnost a odbornost se stal jejím nepominutelným vkladem při budování státu.

Na základě těchto velmi dobrých výsledků ve všech oblastech společenského, politického i hospodářského života - dosažených buď na základě přímé zodpovědnosti ODS, nebo s jejím výrazným podílem - můžeme sebevědomě koncipovat náš nový volební program. Můžeme voliči zaručit pokračování nastoupené cesty. Můžeme mu garantovat, že máme lidi schopné v této cestě pokračovat.

V příštím volebním období chceme udržet a dále rozvíjet dosažené postavení České republiky. Budeme pokračovat v aktivní politice vůči EU a NATO s cílem co nejrychlejšího vstupu do obou organizací. Definitivní za-kotvení ČR v západoevropském politickém, hospodářském a kulturním prostoru je pro nás životní nezbytností. Budeme pokračovat v racionální politice vůči našim sousedům s cílem dále rozvíjet navázanou spolupráci. Budeme dále snižovat zásahy státu do svobod občanů, snižovat rozsah i moc byrokracie. Budeme usilovat o snížení počtu ministerstev a úředníků na všech úrovních a zároveň o zvýšení kvality jejich práce. Podpoříme komplexní reformu veřejné správy. Náročné úkoly nás čekají v otázce bezpečnosti. Stát musí být schopen se účinně a efektivně bránit proti zločinu a přestupkům jakéhokoliv druhu včetně organizovaného zločinu. Budeme prosazovat přísnější postih pachatelů zvláště závažných trestných činů a těch, kteří se trestné činnosti dopouštějí opakovaně. Bude nezbytné věnovat patřičnou pozornost práci justice tak, aby se zrychlila práce soudu a zkrátila soudní projednávání. Chceme pokračovat v osvědčené hospodářské politice, především podporou živného prostředí pro další hospodářský růst. Hodláme nadále udržovat vyrovnaný státní rozpočet a snižovat jeho podíl na tvorbě národního produktu. Chceme také výrazně ulehčit situaci občanům a podnikatelům dalším snižováním jejich daňového zatížení. Zajistíme dotváření tržního prostředí dokončením privatizace a postupným odstraňováním deformujících regulací tam, kde ještě zbývají. Zemědělství považujeme za nedílnou součást tržního prostředí. I nadále odmítáme podléhat tlakům na prosazování skupinových zájmů, tlakům na nezodpovědné zvýhodňování jednotlivých skupin občanů před ostatními, ať v hospodářské nebo sociální oblasti. Budeme věnovat pozornost dobudování infrastruktury potřebné pro další hospodářský rozvoj. Ve zdravotnictví budeme prosazovat vyvážený poměr mezi garancí státu a dalšími možnostmi, poskytovanými soukromým sektorem či na bázi osobní iniciativy občana. Ve školství i nadále zaručíme kvalitní a bezplatné základní a střední vzdělání a rozšíříme nabídku vysokoškolského studia, ale i spoluúčast a spoluzodpovědnost studentů. Kulturu nechceme řídit, ale umožnit svobodné uplatnění individuálních tvůrčích schopností. Různé formy dobrovolného sdružování občana nezávisle na státu a existenci nejrůznějších nestátních občanských organizací považujeme za výraz pozitivních lidských postojů a projev přirozené potřeby občana angažovat se ve věcech veřejných. V této souvislosti např. chceme legislativně, věcně i majetkově dořešit vztahy mezi státem a církvemi tak, aby církve nadále fungovaly nezávisle na státu a aby mohly pokračovat ve všech svých veřejně prospěšných činnostech. Základním kritériem naší sociální politiky bude i nadále kritérium potřebnosti, které umožní poskytnout pomoc či podporu těm, kteří to skutečně potřebují, a zároveň zamezí jejímu zneužívání. Ochrana životního prostředí je pro nás především důsledkem racionální ekonomiky a vyspělého a kulturního způsobu života a individuální zodpovědnosti, nikoliv záminkou pro nové rozsáhlé státní zásahy.

ODS prosazuje postupy, které jsou založeny na dlouhodobých a osvědčených zkušenostech lidského společenství a zároveň jsou obohaceny o čerstvé pozitivní i negativní zkušenosti 20. století. Po krachu levicových ideologií k těmto postupům v mnoha případech - ač nerady sahají i strany, zaměřené původně socialisticky.

ODS voličům nabízí konzistentní a nezřetěvenou představu o myšlenkách směřujících přímo do 21. století a může zaručit i jejich uskutečnění.

Z hlediska formální struktury je volební program sestaven ze tří rozsáhlých tematických celků.

První z nich se zabývá základními a zásadními pravomocemi státu, pokrývá oblast zahraniční politiky, obrany státu, vnitřní bezpečnosti, právního řádu a státní administrativy.

Druhý celek je plně věnován hospodářské politice a všem jejím aspektům, je zde zařazena i oblast zemědělství.

V třetím celku jsou obsaženy další funkce státu, tedy sociální a zdravotnická politika, péče o vzdělání, vědu a kulturu a ochrana životního prostředí.

II. PRAVOMOCI STÁTU

Zahraniční politika

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Uplynulé volební období proběhlo ve znamení dynamických změn v mezinárodní politice i v postavení české republiky ve světě. ODS sehrála při úspěšném vykročení České republiky na mezinárodní scéně důležitou roli. V souladu s politikou ODS, která klade důraz na jasnou formulaci a prosazování národních zájmů, definovala česká diplomacie v minulém období smysl a cíle české zahraniční politiky a efektivně ji prováděla. Prvořadým úkolem, který jsme museli splnit po rozdělení Československé federace, bylo zakotvení nového českého státu v systému mezinárodních vztahů. Česká republika si získala postavení spolehlivého partnera a dobrého souseda. Výsledky naší zahraniční politiky v minulých letech jsou úspěchem nás všech, neboť jsme jich dosáhli především díky mezinárodnímu uznání naší usilovné práce doma při budování českého státu a při transformaci české ekonomiky. Česká republika patří v současné době mezi první kandidáty na plné členství v Evropské unii a NATO. Velkým úspěchem je i to, že se Česká republika na konci roku 1995 stala jako první transformující se země v Evropě členem OECD, organizace, která sdružuje nejvyspělejší země světa. Členstvím, a zejména aktivním vystupováním v Radě bezpečnosti v letech 1994-95 získala Česká republika značnou prestiž a posílila obecné povědomí, že je státem aktivně se podílejícím na řešení důležitých mezinárodních otázek.

Ve svém volebním programu v roce 1992 jsme slíbili důslednou očistu české diplomacie od lidí zodpovědných za zahraniční politiku komunistického režimu. Tomuto slíbu jsme jednoznačně dostáli. Zahraniční služba prošla za uplynulé volební období zásadní organizační i personální přestavbou a svou vysokou profesionální a morální úrovní je dnes srovnatelná se zahraničními službami vyspělých států.

V následujícím volebním období budeme pokračovat v uplatňování klíčových principů naší zahraniční politiky. Především budeme při formulování a prosazování zahraniční politiky české republiky i nadále důsledně vycházet z českých národních zájmů. Jsme přesvědčeni, že výsledky naší zahraniční politiky a vážnost České republiky ve světě staví na úspěchu naší práce doma, především na politické stabilitě, na výkonnosti ekonomiky a na celkové kvalitě života společnosti.

ODS vychází ve své zahraniční politice z toho, že Česká republika je těsně spojena s euroatlantickým prostorem jak společnými politickými, hospodářskými a bezpečnostními zájmy, tak zejména společnými hodnotami a civilizačním dědictvím. Budeme usilovat o to, aby Česká republika byla připravena podílet se na prosazování a obraně hodnot a dědictví evropské civilizace a aby toto odhodlání bylo zřetelně vnímáno světovým společenstvím.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

V únoru 1995 se Česká republika stala přidruženým členem Evropské unie, v lednu 1996 pak podala oficiální žádost o členství v Evropské unii. Dnes Česká republika patří mezi čelné kandidáty na budoucí přijetí.

Plné členství v EU je hlavním zahraničněpolitickým cílem ODS. Vycházíme při tom z přesvědčení, že evropská integrace je perspektivní proces, který občanům členských států Evropské unie zaručuje mír, stabilitu, bezpečnost, svobodu a hospodářskou prosperitu. Naše aktivní zapojení do evropského integračního procesu je proto důležité jak z hlediska postavení České republiky v Evropě, tak z hlediska budoucnosti evropské integrace. Pro naše občany znamená vstup České republiky do Evropské unie možnost získat rovnoprávné postavení se všemi občany členských států a rozšířit prostor pro své uplatnění. V rámci evropské, ho integračního procesu se hlásíme jak k rozšiřování Evropské unie a její otevřenosti vůči ostatnímu světu, tak k prohlubování politické spolupráce a vytváření jednotného vnitřního trhu uvnitř Evropské unie. Za jeden z nejefektivnějších nástrojů posílení stability považujeme hospodářskou prosperitu. Chceme se proto stát co nejdříve součástí skupiny zemí s nejvýkonnějším hospodářstvím -zemí, které jsou zdrojem dynamiky Evropské unie. Jsme zároveň přesvědčeni, že proces evropské integrace by neměl uměle potlačit rozmanitost států, národů a kultur, která je jednou z evropských civilizačních hodnot. Jsme přesvědčeni, že i v budoucnu budou základní kameny Evropské unie tvořit jednotlivé státy a že suverenita a pravomoc Unie bude odvozená od suverenity a pravomoci jednotlivých států.

Jsme si plně vědomi toho, že proces připojování k EU je především naším vnitřním úkolem. Jsme odhodláni provést takové ekonomické a legislativní kroky, které přivedou naši zemi na úroveň rovného partnera členských států Unie. Budeme usilovat o zahájení konkrétních jednání o plném členství v co nejbližší době.

S koncem komunismu a rozpadem Sovětského svazu sice zaniklo bipolární rozdělení Evropy a světa, ale nové bezpečnostní uspořádání se teprve hledá. Nebezpečí a rizika vyplývající z celkové nestability a nepředvídatelnosti vývoje přetrvávají.

Jsme si vědomi toho, že naše svoboda a bezpečnost záleží především na našem vlastním odhodlání se bránit, a že za ni tedy neseme odpovědnost především my sami. Zajištění suverenity státu a bezpečnosti jeho občanů patří ale také mezi základní priority zahraniční politiky. Proto ODS deklarovala jako svůj cíl vytvoření všech předpokladů nutných pro otevření cesty do Severoatlantického společenství. Po čtyřech letech můžeme říci, že jsme tento závazek splnili. Česká armáda i diplomacie vedou s NATO průběžně dialog a Česká republika se účastní významných jednání, která mají za cíl postupně připravit vojenské i civilní složky na plné členství. Významným předělem bylo přijetí programu Partnerství pro mír, v jehož rámci probíhá především vojenská spolupráce. Důležitá byla rovněž činnost českých vojáků v rámci akcí OSN i NATO, která výrazně pomohla zvýšit prestiž české armády v mezinárodním měřítku a napomohla rovněž k vytváření pozitivního obrazu České republiky jako země, která cítí spoluzodpovědnost za vývoj v Evropě a ve světě. I v tomto úsilí hodlá ODS pokračovat. Česká republika je již nyní schopna splnit všechna politická kritéria kladená na nové členy NATO a velmi brzy bude připravena splnit také kritéria vojenská. Ve své zahraniční politice budeme proto prosazovat, aby v příštím volebním období byla Česká republika přijata do této obranné aliance, neboť systém kolektivní obrany NATO považujeme za efektivní způsob zajištění bezpečnosti našeho státu. Nechceme být pouhými konzumenty bezpečnostních záruk poskytovaných ostatními státy, ale jsme přesvědčeni, že je v našem zájmu aktivně se podílet na zajištění bezpečnosti v našem regionu i v celé Evropě.

Jedním ze základních zahraničněpolitických cílů ODS zůstává udržování a rozvíjení dobrých a rovnoprávných vztahů se sousedními státy. Po rozdělení federace bylo nutno převést vztahy se Slovenskem na mezistátní úroveň tak, aby ekonomiky obou států i životy českých a slovenských občanů byly co nejméně poznamenány komplikacemi. Situace, která mohla při nekontrolovatelném vývoji vážně ohrozit mezinárodní postavení naší země, byla zvládnuta způsobem, který se stal příkladem pokojného vyřešení

problému rozdělení společnosti a přispěl k vytvoření obrazu České republiky jako konstruktivního a odpovědného státu. Se Slovenskem byla podepsána řada smluv, které daly základní rámec budoucí spolupráci obou států. Vzájemné vztahy se dostaly na dobrou a oboustranně výhodnou úroveň.

ODS považuje za velmi důležité trvale rozvíjet dobré vztahy se všemi sousedy a s dalšími zeměmi středoevropského regionu. Klade velký důraz na vzájemně výhodnou spolupráci zejména v oblasti hospodářské. Byli jsme hnací silou liberalizace obchodu v rámci Středoevropské zóny volného obchodu (CEFTA). Výsledkem je již v současné době růst obchodní výměny mezi členskými zeměmi a intenzivní snaha dalších zemí stát se členy CEFTA. Velký význam přikládáme vztahům s Polskem, s nímž nás pojí druhá nejdelší hranice. Chceme dále rozvíjet také tradičně dobré vztahy se sousedním Rakouskem.

Zvláštní místo mezi našimi sousedy zaujímá Německo, které je naším hlavním obchodním partnerem, sdílí s námi naši nejdelší hranici a plně podporuje zapojení České republiky do Evropské unie. Jsme si vědomi určité citlivosti ve vzájemných vztazích. Proto jsme vždy prosazovali, aby se naše vztahy zaměřily do budoucna a nebyly zatěžovány právními a politickými otázkami pocházejícími z minulosti. ODS se domnívá, že je nadále nutné usilovat o partnerské a rovnoprávné vztahy s Německem na základě vzájemné důvěry, při trvalém sledování národních zájmů České republiky. Ve vzájemných vztazích budeme i nadále vycházet z právní a politické nezpochybnitelnosti výsledků druhé světové války a z nutnosti orientovat vzájemné vztahy do budoucna.

ODS má zájem na dobrých vztazích České republiky s USA a s dalšími západními zeměmi. Spolupráci s USA a s evropskými mocnostmi v politické, bezpečnostní i hospodářské sféře považujeme za jeden z pilířů české zahraniční politiky a budeme jí i nadále přikládat velký význam.

Ruskou federaci považujeme za významného činitele světového a evropského dění a budeme s ní rozvíjet spolupráci především v hospodářské oblasti.

Chceme, aby Česká republika hrála nadále aktivní roli v mezinárodních organizacích. Jsme přesvědčeni, že mezinárodní organizace jsou jednak významným místem pro prosazování zájmů České republiky na mezinárodním poli, jednak poskytují prostor pro aktivní spoluúčast při řešení mezinárodních problémů globálního významu.

Liberalizace ekonomického života v České republice je základním kamenem politiky ODS a pilířem celé naší transformace. Jako důslední zastánci svobodného trhu chceme prosazovat myšlenky volného obchodu v mezinárodním měřítku, ve vztazích s jednotlivými státy i ve všech mezinárodních organizacích a institucích. Nechceme se přitom soustředit jen na trhy blízké. Hodláme usilovat o volný obchod a vytváření vhodného prostředí i se státy ostatních kontinentů. Chceme odstraňovat nejrůznější typy státních bariér obchodu a sladit technické normy a standardy s mezinárodní úrovní, což napomůže exportní výkonnosti naší země.

Náš důraz na oboustranně prospěšné ekonomické vztahy vychází z přesvědčení, že ničím neomezený obchod je nejen ekonomicky výhodný, ale že také vytváří společné zájmy a přispívá k vzájemnému porozumění.

ODS prosazovala vznik institucí nezbytných pro podporu exportu. V oblasti financování exportu byla založena česká exportní banka a exportní pojišťovna EGAP. Zastupitelské úřady ČR poskytují českým podnikům cenné informace o zahraničních trzích a vyhledávají pro ně nové příležitosti. Podporu ekonomických zájmů naší republiky považujeme za jednu z nejdůležitějších úloh zahraniční politiky. Nechceme však zavádět specifická proexportní opatření v podobě daňových úlev pro některé skupiny podniků. Taková opatření vedou především k dalším nárokům na státní rozpočet a prospějí jenom omezené skupině podniků na úkor zdravé konkurence.

- **ODS vychází při formulování a prosazování zahraniční politiky České republiky důsledně z obhajoby českých národních zájmů.**
- **ODS je přesvědčena, že výsledky naší zahraniční politiky a vážnost České republiky ve světě závisí na úspěchu naší práce doma, především na politické stabilitě, na výkonnosti ekonomiky a na celkové kvalitě života společnosti.**
- **ODS považuje intenzivní politické, hospodářské a bezpečnostní vztahy se zeměmi NATO a EU a jednoznačné spojení ČR s euroatlantickým prostorem za pilíře české zahraniční politiky.**
- **ODS si je vědoma toho, že proces připojování k EU je především našim vnitřním úkolem, a jsme odhodláni provést takové ekonomické a legislativní kroky, které přivedou naši zemi na úroveň rovného partnera členských států Unie a povedou k zahájení konkrétních jednání o plném členství v co nejbližší době.**
- **ODS přikládá nadále velký význam vztahům se sousedními zeměmi. Vztahy s Německem orientujeme na budoucnost a budeme trvat na nezpochybnitelnosti výsledků II. světové války.**

Vnější bezpečnost

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

V uplynulém období došlo k výrazné změně vnější bezpečnostní situace českého státu. Bylo to způsobeno změněnou geopolitickou situací a vznikem České republiky jako samostatného státu. Náš stát přestal být součástí komunistického bloku a aktivně se podílel na likvidaci Varšavské smlouvy. Později bylo nutné rozdělit armádu federálního státu, což patřilo mezi nejnáročnější a nejcitlivější úkoly spojené s rozdělením Československa, a následně provést zásadní přeměnu charakteru ozbrojených sil. Původní předlistopadovou armádu s ryze útočnými cíli bylo nezbytné transformovat na armádu obrannou.

ODS se zásadním způsobem podílela na krocích nezbytných pro vznik samostatné armády českého státu a úspěšně zvládla rozdělení federální armády. To bylo základním předpokladem pro budování armády suverénního státu. Na následných krocích, které by měly vést ke konstituování samostatné akceschopné armády odpovídající potřebám a možnostem českého státu, se ODS podílela jen do míry odpovídající její odpovědnosti v rámci vládní koalice.

Armáda nese více než jiné oblasti neblahé dědictví bývalého režimu, a to jak v oblasti vojenské a technické, tak zejména v oblasti politické a mravní. Prestiž a postavení armády v očích veřejnosti, které jsou důležitou součástí samotného vztahu občanů k vlasti, byly v období totality zničeny a zatím se je nepodařilo zcela napravit.

Přesto se za uplynulé období podařilo, za významné spoluúčasti ODS, dosáhnout dílčích úspěchů. Došlo k výraznému po-kroku v přeměně armády z předimenzované nesamostatné složky útočného mechanismu Varšavské smlouvy v samostatnou a mobilní armádu malého státu, řídící se principem obranné dostatečnosti.

V souladu se změněnou vojenskou doktrínou začíná proces modernizace armády a vojenské útvarů byly redислоkovány tak, aby chránily rovnoměrně celé území státu. Byly sníženy stavy vojáků i materiálu na úroveň požadovanou mezinárodními smlouvami. Na druhé straně je třeba konstatovat, že transformace českých ozbrojených sil směřující k moderní armádě suverénního demokratického státu je obtížný a bolestný proces, který před námi bude stát nepochybně i v následujícím volebním období.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

Při formulování své koncepce vnější bezpečnosti vychází ODS z přesvědčení, že zajištění bezpečnosti státu je samozřejmou povinností státu a že jednou ze základních povinností každého občana je podílet se na bezpečnosti svého státu. Armádu, již občané důvěřují, považujeme za jeden z hlavních atributů suverénního státu, za jeden z pilířů státnosti. Jsme si vědomi skutečnosti, že dřívější komunistická armáda nereprezentovala suverénní stát, ale nesvéprávně vazala. ODS chce prosadit, aby se změna vztahu občanů ke státu odrazila i ve vztahu k jeho armádě. Předpokládaným výsledkem této snahy bude ochota občanů k obraně vlasti. ODS je rozhodnuta prosazovat tento postoj u našich spoluobčanů a nebojí se toho.

Svobodu státu, stejně jako svobodu jednotlivce, považujeme za jednu z nejvyšších hodnot. Prosazujeme proto důslednou odpovědnost státu i jeho občanů za obranu vlasti. V žádném případě nepodléháme nebezpečným iluzím o nové bezpečnostní situaci v Evropě, které by mohly vést k hazardnímu snižování schopnosti české armády bránit naši vlast.

Existenci funkční české armády proto ODS chápe jako důležitý faktor zajištění státní nezávislosti, národní svébytnosti i dosažené míry občanských svobod. ODS proto považuje za svou povinnost vůči české státnosti budovat takovou armádu, která bude schopna účinně bránit celistvost, nezávislost a suverenitu našeho státu. Silný stát s funkční armádou je zárukou zachování demokracie, politické svobody a lidských práv. Odpovědný stát dbá o svou vnější bezpečnost nejen kvalitní zahraniční politikou a silnou ekonomikou, ale i akceschopnou armádou.

Zasadili jsme se o překonání utopických vizí o možném neutrálním postavení České republiky mezi vojenskými bloky a její znovuzařazení k západním evropským a transatlantickým strukturám chápeme jako výraz naší spoluzodpovědnosti za ochranu společného civilizačního prostředí a hodnot. Z tohoto důvodu také ODS důsledně prosazuje vstup České republiky do Severoatlantické aliance (NATO) se všemi právy a povinnostmi z toho plynoucími. ODS pokládá NATO za sílu schopnou vytvořit rozhodující pilíř evropské bezpečnosti. Vycházíme také z toho, že alianční obrana je vždy efektivnější a levnější nežli obrana individuální.

Příprava na vstup do NATO předpokládá, že v nastávajícím volebním období budou české ozbrojené síly přizpůsobovány politickým i vojenským standardům NATO. Po vstupu se pak Česká republika bude odpovídající měrou podílet na nezbytných nákladech a bude garantovat i svůj podíl na případných společných

vojenských akcích. Vstupem do NATO chceme posílit bezpečnost a suverenitu naší země na dlouhá léta. Chceme být aktivním činitelem při vytváření nové struktury evropské a světové bezpečnosti. K jejímu upevnování chceme přispět i samostatně, svým vlastním politickým působením v OBSE, OSN a dalších globálních bezpečnostních institucích, stejně jako v bilaterálních vztazích se sousedními i dalšími evropskými státy.

Cílem ODS je realizovat koncepci armády, která svým rozsahem i funkcí bude odpovídat potřebám naší země, její velikosti a ekonomickým možnostem, armády mobilní a schopné akce ve všech případech ohrožení nezávislosti státu i svobody jeho občanů. Chceme trvale udržovat rovnováhu mezi úkoly ozbrojených sil, jejich schopností tyto úkoly plnit a vynaloženými náklady. Tato rovnováha musí být zachována v období míru, mezinárodní krize i válečného nebezpečí. Naše obranyschopnost není dána jen silou armády, ale i schopností naší ekonomiky hospodářsky mobilizovat a zajistit základní funkce státu a společnosti během ohrožení.

ODS hodlá zjednodušit a zprůhlednit organizaci ministerstva obrany a generálního štábu a odstranit nadměrnou dvoukolejnost a zdvojování struktur. Bude pokračovat v rušení přebytečných řídicích článků, útvarů, úřadů a zařízení. Hodlá posílit koncepční řízení armády tak, aby její civilní řízení dávalo jasná zadání výkonným vojenským složkám a odpovědnost byla v souladu s 5 pravomocemi.

ODS považuje za potřebné zlepšit a stabilizovat styl řízení v ozbrojených silách a posílit jak komunikaci uvnitř armády, tak i ve vztahu k veřejnosti, a se vši důkladností potlačovat v armádě projevy nekázně a šikany. Budeme působit na upevnování vědomé kázně a autority na všech jejích řídicích úrovních.

Chceme mít moderní armádu. Její technická úroveň nejen na možnostech ekonomiky, ale i na tom, zda vzácné finanční prostředky přinášejí maximální možný efekt. Z toho plyne přístup k nezbytným modernizacím. Modernizace armády se musí stát rostoucí příležitostí pro českou ekonomiku, přinese potřebné technologické inovace, a tak prostředky vynaložené daňovými poplatníky částečně vrátí zpět do ekonomiky.

Jádrem naší armády se musí stát síly schopné rychlého nasazení, a to i v mezinárodních akcích pod společným vedením NATO nebo OSN. Tyto a postupně i další složky budou ve vazbě na ekonomické možnosti armády profesionalizovány. Zvyšování počtu profesionálních vojáků na nižších stupních velení a změna způsobu výcviku umožní další zkrácení základní vojenské služby. Jsme zároveň rozhodnuti realizovat takový model civilní služby, který bude efektivní pro stát, armádu i jednotlivce a který omezí její neúměrný nárůst.

ODS hodlá velmi důrazně pokročit ve zprůhledňování hospodaření armády, zajistit efektivní využívání finančních zdrojů a posílit řízení a průhlednost veřejných soutěží. To předpokládá dobudování vnitřního účetního a kontrolního systému ve smyslu obecně uznaných standardů. ODS bude dále podporovat postup privatizace nepotřebného majetku ve vazbě na strukturální změny resortu obrany.

Při silném a trvalém tlaku na hospodárnost je nutno dbát na účinnost vynaložených prostředků, posílit intenzitu mobilizační přípravy a odborného výcviku i kvalitu školství, kde je nutno využít též zahraničních zkušeností. Úspory získané efektivní kontrolou ekonomiky armády umožní uchovat v armádě a postupně rozšířit počet mladých profesionálů, a řešit též neuspokojivé životní podmínky vojáků základní služby.

Výrazné posílení kvalit české armády je nerozlučně spjato s nutností posílit důvěru občanů ve vlastní armádu. ODS proto hodlá účinně podpořit vznik obecného povědomí o nových cílech a úkolech armády, spočívajících v obraně národních zájmů a svobody občanů. Je nezbytně nutné zlepšit prestiž armády v očích veřejnosti. Ozbrojené síly musí být integrovány do společnosti jako celek i v jednotlivých svých částech, musí působit jako její spolehlivá součást a umět si získat a udržet její důvěru. Příslušníci armády musí za všech okolností vystupovat loajálně ke státu a občanské společnosti a řídit se tím, že armáda je a zůstane nepolitickou institucí.

- **ODS je přesvědčena, že národní nezávislost, demokracie a politická svoboda mají význam samy o sobě a je nutné je bránit, a to i s použitím ozbrojených sil.**
- **ODS prosazuje akceschopnou a mobilní armádu, přiměřenou velikosti státu.**
- **ODS chce obnovit postavení a prestiž armády jako spolehlivé a loajální součásti společnosti.**
- **Vstup do NATO je pro ODS výrazem příslušnosti České republiky k západoevropské demokracii a ke společné ochraně jejich hodnot.**
- **ODS podporuje aktivní účast ČR při vytváření nové struktury evropské a světové bezpečnosti.**
- **Alianční způsob obrany jednotlivých států je levnější a účinnější než jejich samostatná individuální obrana.**

Bezpečnost občanů

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

ODS vychází z vědomí, že stát musí zajistit podmínky pro bezpečný život občana; stát odpovídá za zákony, které určují, co je zakázáno, a dozírá na jejich dodržování. Bezpečnostní složky se v letech 1948 -1989 staly jedním z hlavních nástrojů komunistického režimu, a proto bylo po listopadu 1989 hlavním úkolem obnovit důvěru veřejnosti v policii. Resort bezpečnosti a veřejného pořádku přitom ODS převzala ve velmi špatném stavu. Výrazně rostla kriminalita, klesala objasňenost zjištěných trestných činů a objevily se nové formy zločinnosti, zejména v podobě organizované kriminality.

Proto musela vzniknout ucelená koncepce zajišťování vnitřní bezpečnosti státu. Měnící se situace vyžadovala připravit a přijmout nové zákony, prosadit posílení represivních orgánů, rozšířit oprávnění policie a dosáhnout významných změn dosavadních zákonů i organizačních a materiálních podmínek pro boj s organizovaným zločinem. Zároveň bylo zahájeno uskutečňování programů prevence kriminality.

V letech 1992 -1996 navázala Česká republika v oblasti vnitřní bezpečnosti intenzivní mezinárodní spolupráci. Dbali jsme na to, aby koncepce a právní úprava, organizační struktura a technické prostředky byly sladěny s poměry ve státech Evropské unie. Celý tento proces se zdařil a bude pokračovat.

Záslouhou policie se zastavil růst kriminality a byl nalezen účinný postup proti organizovaným formám trestné činnosti. Policie monitorovala, odhalovala a dokumentovala činnost organizovaných zločineckých skupin na našem území a zasahovala proti nim. V oblasti finančních podvodů, daňových úniků a úplatkářství vzrostl počet odhalených trestných činů. Dokazuje to, že se zvýšila schopnost policie pronikat i do oblasti latentní kriminality. Nově vytvořené útvary, které se zabývají bojem proti organizovanému zločinu, získaly vysokou prestiž u svých zahraničních partnerů.

V posledních dvou letech klesl počet zjištěných trestných činů, především pokud jde o majetkovou kriminalitu (krádeže, vloupání do bytů i rekreačních zařízení). Zároveň vzrostl počet objasněných trestných činů. v roce 1992 policie objasnila 31,4 % zjištěných trestných činů, v roce 1995 pak 40,4 %. Účinnost práce Policie české republiky se podařilo uvést na úroveň západoevropských demokratických států. Je možno právem říci, že se bezpečnostní situaci podařilo stabilizovat.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

ODS si uvědomuje, že dnešní trestněprávní normy stále ještě dost účinně nebrání porušování práva, a že proto musí usilovat o stanovení zásad nových trestních kodexů (trestního zákona a trestního řádu), které budou odpovídat současným požadavkům. Trestní zákon bude napříště výrazněji rozlišovat trestné činy podle jejich závažnosti. Kategorii vytvořeným podle tohoto principu budou odpovídat různé typy trestního řízení, a to podle zásady, že čím méně závažná je kategorie trestného činu, tím jednodušší trestní řízení bude u soudů uplatněno. Zrychlení a zjednodušení trestního řízení bude umožněno změnami v trestním řádu. Dojde k rozšíření tzv. alternativních trestů, protože jsou mnohdy účinnější a méně finančně náročné než výkon trestu odnětí svobody. V případech zvláště zavrženíhodných trestných činů bude ODS podporovat zpřísnění represe. Dále ODS prosadí, že policie nebude napříště administrativně zatěžována natolik jako dosud. Správní činnost, například vydávání některých dokladů, převezmou od útvarů policie orgány státní správy.

Také postih porušování právních povinností uplatňovaných správními orgány bude nově upraven. Jde hlavně o různé typy přestupků. ODS navrhne novou právní úpravu správního řízení, správního trestání a zákon o Nejvyšším správním soudu. Nová úprava počítá zejména s ukládáním peněžitých sankcí, ale i s krátkodobým odnětím svobody, konáním veřejně prospěšných prací, propadnutím věci, zákazem činnosti, odnětím věci, která bude plnit funkci kauce (například věc ve vlastnictví pachatele dopravního přestupku), zadržením průkazu dokládajícího určité oprávnění (například řidičského průkazu) atd.

ODS navrhne zavedení takzvaného zkráceného projednání přestupku. Bude spočívat v tom, že na místě bude vydáno řádné rozhodnutí se všemi náležitostmi (například u přestupků proti veřejnému pořádku nebo u přestupků vůči majetku). V duchu Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod bude zároveň nutno zajistit, aby všechna taková rozhodnutí byla po stránce skutkové i právní přezkoumatelná nezávislým orgánem soudního typu.

ODS klade velký důraz na prevenci. Nejúčinnější prevencí spatřuje v odpovědné rodičovské výchově k osvědčeným morálním hodnotám a k odpovědnosti vůči rodině a státu. Tyto hodnoty musí zprostředkovat a prohlubovat také škola. Preventivní úsilí musí být zejména zaměřeno na konkrétní rizikové skupiny, tedy i na případné pachatele a případné oběti jednotlivých druhů trestné činnosti.

Za jedno z největších ohrožení, zasahujících zvláště mládež, pokládá ODS růst drogových závislostí. Vychází z přesvědčení, že protidrogová represe musí být ve vyváženém vztahu k prevenci a legalizace žádných drog nepřichází v úvahu. Represivní složky mají za úkol dosáhnout, aby se nabídka drog snížila jak v české republice, tak za našimi hranicemi. Proto ODS podpoří na všech úrovních snahu o spolupráci mezi orgány státní správy a spolupráci se zahraničními vládními i nevládními organizacemi, pokud jde o protidrogovou prevenci.

V organizovaném zločinu spatřuje ODS nebezpečný projev anticivilizační choroby. Bude vytvářet podmínky pro jeho nekompromisní likvidaci. Orgány činné v trestním řízení se v boji s organizovaným zločinem musí naučit využívat metod, jejichž uplatnění umožnily nově přijaté zákony či jejich novelizace, například o zabránění legalizace výnosů z trestné činnosti (tzv. praní špinavých peněz), zpřístupnění bankovního tajemství v odůvodněných případech, použití agenta, ochraně svědka, konfiskaci peněz a majetku pocházejícího i jen zčásti z trestné činnosti atd. Metoda vyžaduje dokonalou spolupráci všech státních orgánů. ODS bude nadále rozvíjet celostátní strategii v boji s organizovaným zločinem a maximálně přitom využívat mezinárodní spolupráce.

Za závažný problém považuje ODS migraci cizinců a kriminalitu, která je s migrací spojená. ODS připravila návrhy zákonů, které upravují podmínky pro pobyt cizinců na našem území tak, aby dosavadní "volná" úprava nebyla zneužívána ke škodě ČR a jejích občanů. Přijatá opatření výrazně snížila počet nelegálních přechodů státní hranice. O příznivý vývoj se zasloužila aktivní mezinárodní spolupráce a zvyšující se regulativní opatření Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva zahraničních věcí ČR. Statistické údaje naznačují, že se ČR postupně stává imigračním státem. Proto vypracujeme novou migrační politiku a nové zákony o poskytování azylu a o pobytu cizinců. Cílem ODS je dosáhnout, aby legální i nelegální migrace byly regulovány a aby vízová politika ČR byla postupně, avšak důsledně sladěna se zeměmi Evropské unie.

Rušivý vliv na stabilitu demokratického politického systému a na bezpečnost občanů má působení skupin, které napadají příslušníky jiných skupin občanů, například pro jejich příslušnost k určité národnosti. ODS je pro důsledné uplatňování zvýšené trestní odpovědnosti pachatelů trestných činů motivovaných rasově.

ODS se v uplynulém volebním období rozhodujícím způsobem podílela na dosažení stability bezpečnostní situace státu. Obavy občanů o vlastní bezpečnost jsou vždy závislé také na celkovém klimatu ve společnosti. ODS proto bude usilovat o zvýšení důvěry celé společnosti v bezpečnostní složky. Kvalitní práce policie je přímo závislá na úrovni její spolupráce s veřejností. Vysoké úrovně spolupráce lze dosáhnout pouze tehdy, pokud občané policii důvěřují a občan zná svého policistu. Přítomnost policistů v ulicích a jejich korektní a vždy slušné vystupování vůči občanům vytváří pro tuto důvěru základní předpoklad.

ODS se bude i nadále zasazovat o to, aby byla policie v každý okamžik plně akceschopná, aby byla kvalitně vycvičená a vzdělaná. ODS bude podporovat postupné vybavení bezpečnostních složek moderní technikou. Bude prosazovat posílení jistot policistů, ale i upevnění disciplíny ve všech bezpečnostních složkách státu.

ODS si uvědomuje, že bezpečnost je nutné pojímat jako ucelený a vzájemně propojený systém všech zainteresovaných institucí. Proto bude pokračovat ve vytváření podmínek pro rozvoj Integrovaného záchranného systému, v němž spolupracují státní a obecní policie s hasičskými sbory a záchrannou službou.

ODS je připravena i v nadcházejícím období nést svůj díl odpovědnosti za práci všech složek přispívajících k bezpečnému životu občanů. Uskutečnění komplexního programu pro vnitřní bezpečnost vede ke zvýšení její úrovně, aniž by docházelo k omezování lidských práv a svobod.

- **ODS bude nadále dbát o úspěšné potírání kriminality, ochranu občanů před pachateli trestné činnosti, o snižování počtu trestných činů a zvyšování jejich objasněnosti.**
- **ODS bude usilovat o zvýšení důvěry občanů v bezpečnostní služby státu a zachování prestiže u zahraničních partnerů.**
- **ODS bude i nadále podporovat budování policie funkční, vzdělané, technicky vybavené a plně odpovídající demokratickým standardům.**
- **ODS bude prosazovat promyšlené preventivní aktivity zvláště v oblasti kriminality mládeže a drogové závislosti.**
- **ODS bude prosazovat důslednou aplikaci všech dostupných nástrojů určených k odhalování organizované trestné činnosti.**

Moderní právní stát

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Právní stát, založený na důsledném oddělení moci zákonodárné, výkonné a soudní a na respektování lidských a občanských práv, považuje ODS za pilíř moderní evropské společnosti, ke které se hlásí i česká republika. BYI to jeden ze stěžejních bodů volebního programu ODS z roku 1992.

Nedemokratický a nehumánní právní řád totalitního režimu, deformovaný koncepčně i obsahově, byl nástrojem zpochybnění morálních zásad a právních jistot, popření svobody jednotlivce, pře-zírání práv člověka a občana a manipulace s ním. V ovzduší politické totality a právního nihilismu, panujících u nás před listopadem 1989, rovněž poklesla autorita soudní moci a důvěra veřejnosti v rozhodování soudů, v jejich nezávislost a schopnost plnit funkci nestranného garanta práv a svobod občanů.

Přijetím Ústavy České republiky, jejíž součástí je Listina základních práv a svobod, byl pro vzájemné oddělení, rovnocenné postavení a pro vyvážené vztahy všech tří složek státní moci vytvořen základní předpoklad. Nedílnou součástí našeho právního řádu se rovněž stal Ústavní soud České republiky jako nejvyšší ručitel ochrany lidských práv a souladu našeho právního řádu s Ústavou České republiky.

V rámci obnovení a upevnění ne-závislé soudní moci, jako garanta ochrany práv a svobod občanů, došlo k výraznému rozšíření pravomoci soudů. Byla zakončena zásadní transformace soudnictví v podobě vybudování nové, čtyřstupňové soudní soustavy a obnovení obchodní soudnictví.

Transformace prokuratury ve státní zastupitelství znamenala zásadní systémový krok v souladu s evropským trendem a změnu pojetí tohoto orgánu jako univerzálního strážce zákonosti (příznačného pro stát totalitního typu) v pojetí odpovídající demokratickému právnímu státu, v němž je poslání státního zastupitelství dáno jeho rolí veřejného žalobce, zastupujícího stát a chránícího veřejný zájem v trestním řízení.

Transformace v justici byla úzce spjata s očistou veřejného života od těch, kdo se podíleli na nastolení, budování a fungování komunistického režimu. V důsledku personální obměny vznikl stav, kdy více než polovina nynějších soudců a státních zástupců není poznamenána působením u soudů a bývalé prokuratury před rokem 1989.

Vytvořením nezbytných legislativních předpokladů, spojených s důkladnou personální obměnou, byly v uplynulém období rovněž provedeny základní transformační kroky ve vězeňství.

Jestliže se uplynulé čtyři roky v této oblasti nesly v duchu budování základních principů a idejí charakteristických pro pluralitní demokratickou společnost, pro právní stát, bude nadcházejícímu čtyřletému období dominovat dotváření a upevňování právního státu.

Ve všech krocích chce ODS vycházet z evropské právní tradice a z liberálně -konzervativního pohledu na svět. V nadcházejícím volebním období bude proto usilovat o definitivní překonání jakýchkoli pozůstatků totalitních právních koncepcí a o dosažení moderní, demokratické a efektivní právní regulace v souladu s právem Evropské unie, jejímž členem se Česká republika připravuje stát.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

ODS prosazuje stát omezený rozsahem svého působení, ale silný v přesně vymezených oblastech, kde zejména chrání práva občanů, vynucuje plnění smluv a respektování zákonů. Pro ODS je právní řád jedním z pramenů stability společnosti. Právní řád, jak jej vnímá ODS, má být přehledný, srozumitelný a jasně interpretovatelný soubor norem. Přílišné množství právních předpisů znemožňuje dobrou orientaci v právním řádu a vede k zásahům státu do oblastí, které mu nepřísluší, a k omezování prostoru pro svobodnou aktivitu jednotlivců. Za důležité považuje ODS stanovení mezí veřejnoprávní úpravy, tj. kompetencí úřadů veřejné správy a míry jejich zasahování do soukromé sféry.

Pro ODS jsou ochrana osobní svobody jednotlivce a vlastnictví základními a nezpochybnitelnými právními hodnotami. Jen aktivita svobodného jednotlivce, který má jistotu, že jeho vlastnictví je nezpochybnitelné, může být základem důvěry jedince k celému právnímu řádu.

ODS chce, aby stát jako vlastník účinně a efektivně zajišťoval správu a ochranu svého majetku. K tomuto účelu bude ODS prosazovat vytvoření právního podkladu vymezujícího nejen povahu a charakter státního majetku, práva a povinnosti subjektů, které s ním nakládají, ale rovněž i mechanismus a způsob kontroly.

Prioritou ODS bude příprava zcela nových základních zákonů, především v oblasti soukromého práva, v oblasti práva trestního a v oblasti občanského práva procesního. Nepůjde tedy o další dílčí novelizace platných zákonů, ale o rekodifikaci těchto oblastí právního řádu.

V oblasti soukromého práva soustředí ODS hlavní pozornost na přípravu nového občanského zákoníku a občanského soudního řádu. ODS chce, aby nový občanský zákoník zachycoval moderní trendy právního vývoje a byl v souladu se vznikajícím evropským právem. ODS bude rovněž prosazovat, aby nový občanský soudní řád byl takovou normou, která zajistí bezprůtahovou činnost soudů, oproštěnou od všech zbytečných formalit. Prostřednictvím obou těchto norem chce ODS dosáhnout rychlé a efektivní ochrany práv a oprávněných zájmů občanů a právnických osob.

V trestní oblasti ODS vychází z principu, že jednou ze základních povinností státu je péče o bezpečnost občanů. Stát podle ODS musí zabezpečit účinnou a rychlou ochranu jedinců a společnosti proti těm, kteří právní řád porušují. Nový trestní zákon bude vycházet z tradiční ochranné funkce trestního práva hmotného. ODS má v úmyslu rozšířit škálu alternativních trestů a ochranných opatření. V rámci této rekodifikace hodlá ODS prosadit přísnější postih pachatelů zvláště závažných trestných činů a těch, kteří se trestné činnosti dopouštějí opakovaně. Zjednodušením a zrychlením trestního řízení chce ODS dosáhnout toho, aby sankce co nejrychleji následovala po porušení zákona, aby pachatel trestného činu byl v co nejkratší době postaven před soud a odsouzen.

ODS hodlá vytvořit takový mechanismus, jenž by občanům, kteří v důsledku trestného činu utrpěli závažnou újmu na zdraví a náhradu škody nemohou do-sáhnout na pachatele, umožnil vyřešit složitou životní situaci poskytnutím částečného finančního odškodnění ze strany státu. Ten by poté vyplacenou částku vymáhal na pachateli.

K prioritám ODS bude patřit dotváření podmínek pro zvyšování účinnosti a rychlosti výkonu soudnictví, a to v zájmu posílení jistoty občanů, že jejich práva jsou chráněna nezávislým a ne-stranným soudem, že se v přijatelné lhůtě dovolají spravedlnosti a že pachatelé trestných činů neuniknou zaslouženému a včasnému postihu.

S posílením této jistoty souvisí prohloubení tolik potřebné důvěry občanů v právo a v soudy. Podle ODS lze důvěru v českou justici posílit jen tehdy, budou-li rozhodnutí soudů přesvědčivá a vydávaná v přiměřené lhůtě. Z tohoto hlediska vidí ODS prioritu v omezení průtahů v řízení před soudy. V tomto smyslu klade ODS důraz na doplnění stavů soudců a na přiměřené a rovnoměrné personální obsazení soudců všech krajích a na všech stupních. ODS bude podporovat zvyšování profesionality soudců. Vychází přitom z toho, že profesionalita právě u soudců musí být spojena s etikou jejich jednání a s citem pro spravedlnost.

Jednou z priorit ODS je oblast obchodního soudnictví. ODS bude proto iniciovat a prosazovat taková opatření legislativní, personální a organizační povahy, která zvýší pružnost a rychlost obchodního soudnictví.

ODS bude prosazovat přiměřené personální posílení státního zastupitelství, přičemž v následujícím období bude kladen důraz především na další vzdělávání, odborný růst a prohlubování etických návyků státních zástupců.

ODS chce dokončit transformaci vězeňství. Smysl dokončení transformace vidí v tom, že bude kladen důraz na chování jednotlivce ve výkonu trestu odnětí svobody. Účel trestu vidí ODS v ochraně společnosti před pachateli trestných činů a v zamezení toho, aby odsouzený páchal další trestnou činnost. Kromě toho má však trest odsouzené vychovávat k řádnému životu. ODS bude proto prosazovat takovou právní úpravu, která nabídne více pozitivních stimulů, jež povedou osoby ve výkonu trestu odnětí svobody k tomu, aby se během výkonu trestu odnětí svobody chovaly řádně. Na druhé straně ODS hodlá zakotvit možnost pružného ukládání sankcí za každé porušení zákona nebo řádu výkonu trestu odnětí svobody.

ODS hodlá podporovat maximální zaměstnanost osob ve výkonu trestu odnětí svobody. ODS bude prosazovat vytváření věznic pro místní výkon trestu odnětí svobody, které umožní výkon tohoto trestu za méně závažné trestné činy hlavně v místě trvalého bydliště pachatele. Tito odsouzení budou vykonávat práce především ve prospěch obcí.

- **ODS chce stát s omezeným rozsahem pravomocí, ale stát silný v ochraně práv svých občanů.**
- **ODS chce právní řád, který bude přehlednou soustavou srozumitelných a dobře aplikovatelných norem.**
- **ODS chce, aby pachatel trestného činu byl v co nejkratší době postaven před soud a odsouzen.**
- **ODS chce zvýšit účinnost a rychlost výkonu soudnictví.**
- **ODS hodlá prosadit přísnější postih recidivistů a pachatelů zvláště závažných trestných činů.**

Veřejná správa a územní členění státu

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Obecnou zásadou, na níž chce ODS vytvářet právní stát, je výstavba společnosti zdola nahoru, a to v pořadí občan, rodina, obec a stát. V tomto pojetí ODS v roce 1992 vyhlásila svůj volební program i pro budování veřejné správy a celkového uspořádání státu. Musela se však vyrovnat se zděděným systémem a s prostředím narušených vztahů uvnitř federativního uspořádání tehdejšího československého státu.

V období po roce 1989 byla soustava národních výborů vystřídána obecním zřízením a vytvořením okresních úřadů. Krajské národní výbory byly zrušeny. Vzniklo více jak 2000 nových obcí, které byly v období komunistické totality necitlivě sloučeny s jinými. Územní rozdělení České republiky na kraje a okresy však zůstalo nedotčeno. Mnoho orgánů státní správy na úrovni krajů působí i nadále jako pracoviště ústředních orgánů státní správy.

V nových podmínkách po rozdělení federace usilovala ODS o to, aby se státní úřady při zachování profesionality přiblížily občanům a aby byly podrobeny systému účinné kontroly.

ODS svým politickým tlakem za přispění lustračního zákona a přijetím nových odborníků pomohla provést v oblasti státní správy nezbytné personální změny. Jsme si vědomi, že jde o dlouhodobý úkol, a proto v tomto úsilí budeme pokračovat.

Pro přiblížení státní správy k občanům byla vytvořena vyčleněná pracoviště správních úřadů pro vyřizování záležitostí občanů v obcích, s důrazem na úsporu provozu státní správy, zpřísnila se její kontrola i postihy osob odpovědných za porušování povinností.

ODS kladla velký důraz na posilování působnosti obcí ve veřejné správě a na jejich hospodářskou samostatnost.

Transformace v ekonomice a dalších oblastech položila základ zásadním změnám v úkolech, organizaci a řízení veřejné správy. Přes obtížnost úkolů spojených se zásadní transformací společnosti se podařilo stabilizovat a racionalizovat státní správu natolik, že je schopna plnit své úkoly.

ODS splnila svůj slib posílit samostatnost Obcí, a dát tak tomuto základnímu lidskému společenství smysluplné poslání. Každý občan si co nejvíce svých záležitostí vyřizuje v místě svého bydliště nebo v nedaleké vzdálenosti od něj. Obec a její rozhodování mají nebývale velký konkrétní vliv na občanův život v rámci bezprostředního domova.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

Stát je pro nás tradiční institucí, která spolu s rodinou a obcí tvoří rámec pro život občanů, která jednotlivce definuje jako občana, a tím mu zajišťuje základní hodnoty: svobodu, právo a bezpečnost. Pojetí státu jako instituce omezené rozsahem, ale silné v zajišťování uvedených základních hodnot bude ODS prosazovat při reformě veřejné správy.

Reforma veřejné správy je pro nás dlouhodobý, náročný a stále trvající proces, vyjadřující systémové, zdůvodněné změny ve sféře státní správy a samo-správy. Pro ODS je prvořadým zájmem vytvořit z orgánů veřejné správy místa s vysokou kulturou jednání, vzbuzující respekt pro svou odbornou úroveň a vykonávající rychle a kvalitně všechny úkony. Reforma veřejné správy se v pojetí ODS zaměřuje na klíčový úkol - učinit z veřejné správy službu pro občany, což ve svém důsledku znamená usnadnit styk s úřady a šetřit občanům jejich čas.

ODS zásadně nechce vytvářet nová nákladná pracoviště s početným aparátem úředníků, ale bude prosazovat zřizování kontaktních míst v obcích, aby občané v co nejmenší míře museli doprovázet své žádosti potřebnými dokumenty a aby se nemuseli se svou žádostí obracet na více úředních míst.

Chceme např. uskutečnit přesun agend spojených s vydáváním občanských průkazů a cestovních dokladů od policejních orgánů na okresní a obecní úřady a zvýšit současný počet výdejních míst z dnešních 700 na více než 1200, a to bez nároků na další úředníky ve státní správě.

V následujícím volebním období budeme prosazovat provedení inventury úředních úkonů s cílem je zjednodušit, nebo nejlépe zrušit v případě, že budou neodůvodněné.

Podporujeme samosprávu obcí a rozvoj místních společenství, v nichž se vytváří občanská vzájemnost a kultura občanských vztahů, založená na respektu, toleranci a solidaritě. Místní samo-správa však není ani konkurencí, ani lepší či horší alternativou státu. Odvozuje se nejen z vůle místních obyvatel, ale i z autority zákona, v jehož

mezích působí. V dalších transformačních krocích bude ODS vycházet vždy z toho, že obec je základním a nejdůležitějším článkem ve správě věcí veřejných. Chceme, aby se její postavení dále posílilo. Zasadíme se o další přesun výkonů státní správy do těch obcí, kde jsou pro to vytvořeny podmínky.

Rovněž pověřené obecní úřady jsou z hlediska přiblížení státní správy občanům osvědčeným mezistupněm mezi obcí a okresním úřadem. Systém okresních úřadů považuje ODS za základní článek výkonu státní správy na daném území, s cílem postupně oprostít jejich činnost od funkcí, které s výkonem státní správy nesouvisí.

Na rozdíl od některých politických představ nevydělujeme z množství reformních kroků ně-ktelé jednotlivosti a nedáváme jim nadřazený význam. Takový přístup má ODS i k vytvoření VÚSC. Jsou-li vytrženy z funkčních souvislostí, nemusí nutně znamenat posílení demokracie a samosprávy a být nosným prvkem decentralizace. VÚSC jsou možnou formou uspořádání orgánů veřejné správy. Neměly by to být útvary uměle vytvořené a administrativně nařízené, které by někdejší centra nahradily formálním sou-borem jiných regionálních center, jejichž vytvoření by kromě finančních nároků nic kvalitativně nové-ho nepřineslo.

Měly by být výslednicí věcného a trpělivého hledání optimálního a stabilního modelu uspořádání území a jeho správy, navazující na proces ekonomických a jiných společenských přeměn s plným vědomím odpovědnosti vůči svým voličům.

Probíhající reforma veřejné správy nezbytně vyžaduje legislativní změny. ODS bude prosazovat zejména nový zákon o obecním zřízení, zákon o hlavním městě Praze, okresních úřadech a další související zákony, které vytvoří právní rámec pro funkci a vzájemné vztahy státu a orgánů veřejné správy.

Pro dobrý výkon státní správy je třeba vytvořit podmínky. K nim patří systém zvyšování kvalifikace úředníků a jejich osobní odpovědnosti, odstraňování pozůstatků byrokratického a neodpovědného pracovního stylu a řízení předchozího státního aparátu, dosažení odpovídajícího postavení a ohodnocení kvalitní, výkonné a odpovědné práce. Službu občanům a spravování věcí veřejných je nutno povznést na odpovídající úroveň.

- **ODS chce zajistit, aby veřejná správa sloužila občanům, byla účinná, kvalitní, snadno dostupná, důvěryhodná a levná.**
- **ODS bude pokračovat ve zjednodušování úředních postupů v omezování počtu úřadů, nadbytečných úředníků a nákladů na veřejnou správu.**
- **ODS bude dbát na předcházení a přísný postih porušování zákonů a nehospodárnosti ve státní správě a při hospodaření obcí.**
- **ODS je pro decentralizaci státní správy, ale s odpovědností za její funkčnost a přínos pro občany.**

III. EKONOMIKA

Hospodářská politika

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Centrálně plánovanou ekonomiku, kterou jsme po listopadové revoluci roku 1989 zdědili, jsme museli od základu transformovat. Systém, který spočíval na státním příkazu ve všech sférách, zcela postátněném vlastnictví, centrálním cenovém diktátu a obrovském rozsahu přerozdělovacích procesů, vedl ke ztrátě motivace jednotlivců, a tím i k dra-matickému ekonomickému propadu. Výsledkem byl chronický nedostatek téměř jakéhokoli zboží, neuvěřitelné plýtvání ekonomickými zdroji a bezohledné ničení životního prostředí. Naše malá ekonomika mohla tak

dlouho oddalovat své zhroutení jen díky orientaci na nenáročné trhy východních sousedů. Tento ekonomický systém, založený na pošlapávání svobody a umrtvování spontánní individuální iniciativy, vedl k nevykonné a neefektivní ekonomice, rychle upadající z předválečné špičkové evropské i světové pozice na úroveň rozvojových zemí. Bylo veřejným tajemstvím, že se rozdíl životní úrovně u nás a ve vyspělých zemích neustále prohluboval.

Období po roce 1989 bylo obdobím zásadní transformace společnosti a ekonomiky. O úspěchu transformačního procesu svědčí velmi příznivě vývoj rozhodujících národohospodářských ukazatelů. Dokumentují především rozmach soukromého podnikání jako vyústění politické, makroekonomické a sociální stability. Během historicky krátkého období jsme změnili centrálně plánovanou ekonomiku na tržní hospodářství.

Výsledkem transformace, kterou ODS v národním hospodářství v uplynulém období prosazovala a za niž nesla hlavní odpovědnost, jsou zejména zřetelný ekonomický růst, nízká a klesající inflace, nízká míra nezaměstnanosti, snížení státního dluhu a směnitelnost koruny. Výsledkem těchto změn tak je již dnes v mnoha ohledech patrné zlepšení podmínek života občanů.

Svobodné uplatnění tvořivosti a intelektuálního potenciálu našich občanů se projevilo i v souhrnném ekonomickém vyjádření. Po ozdravném transformačním poklesu prožívá národní hospodářství zřetelný rozmach. V roce 1994 se ekonomika již posunula na růstovou dráhu, rok 1995 byl mimořádně úspěšný a v roce 1996 vzrostl hrubý národní produkt takřka o 6 %.

Hladinu cen se po rozsáhlé cenové liberalizaci v roce 1991 podařilo rychle stabilizovat. V roce 1995 se tempo inflace snížilo přibližně na 9 % a je podstatně nižší než ve většině ostatních transformujících se zemí. Po zániku Československa a osamostatnění české republiky v roce 1993 jsme uskutečnili unikátní program měnové odluky, na jehož konci bylo vytvoření vlastní české měny. Hladký a velmi zdařilý průběh této rozsáhlé měnové operace se stal další pečeti kultivovaného rozčlenění bývalé federace.

Státní dluh, který jsme zdědili z režimu centrálního plánování a který ještě na konci roku 1992 odpovídal 20 % hrubého domácího produktu, se v letošním roce snížil v poměru k HDP pod 12 %, což považujeme za mimořádný úspěch odpovědné finanční politiky. Relativní výši státního zadlužení se řadíme mezi nejméně zadlužené státy na světě. Postupné snižování státního zadlužení znamená, že objem plateb úroků z tohoto dluhu, které každý občan hradí prostřednictvím daní, trvale klesá.

Nesporným úspěchem ekonomické transformace je rychlé dosažení vnější směnitelnosti koruny, které jsme dosáhli na podzim roku 1995. Nákup cizích měn pro turistiku i ostatní služby a zboží není nijak omezen. Dlouhodobá stabilita devizového kursu při růstu devizových rezerv - jako efekt úspěšné makroekonomické politiky - vytvořila významný časový prostor pro adaptaci chování a strategické orientace našich firem.

Směnitelnost koruny přispěla k našemu znovuzařazení mezi hospodářsky vyspělé země, jehož symbolickým završením se koncem roku 1995 stalo přijetí České republiky do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která nyní sdružuje 26 nejrozvinutějších zemí na světě. Nejde však jen o prestižní význam našeho členství. Jde o nesmírně cenné aktívum, které pro naše firmy znamená vyšší šance na zahraničních trzích a pro naši zemi vyšší důvěru, a tudíž atraktivitu v očích zahraničních investorů.

Žádná země na světě, která kdy přecházela z jednoho ekonomického systému na zásadně jiný typ hospodářství, neprováděla tak rozsáhlou a rychlou privatizaci jako naše země. Smyslem privatizace bylo zbavit stát všeho majetku, který nijak nesouvisí s výkonem jeho funkcí ve svobodné společnosti a v tržním hospodářství, a předat jej ze sféry politického rozhodování do sféry rozhodování konkrétního soukromého vlastníka. Tím se otevřel prostor pro to, aby se privatizovaný majetek mohl na základě svobodné směny a racionálního soukromého rozhodování přelévát tam, kde bude nejvíce zhodnocen. Převedení majetku na nové vlastníky muselo být provedeno velmi rychle, abychom co nejvíce zkrátili období předprivatizačního chaosu a nejistoty v podnicích. Nástrojem masové a rychlé privatizace byla unikátní kupónová metoda, jejímž prostřednictvím jsme občanům bezplatně převedli téměř polovinu privatizovaného majetku státu. Proporce soukromého a veřejného sektoru v ekonomice se dostala na úroveň odpovídající situaci ve vyspělých zemích. Uplynulé období tak znamená konec

masové transformační privatizace. Zvládnutím tohoto klíčového kroku jsme položili základy efektivní ekonomiky a nastartovali ekonomický růst.

V procesu postupného uvolňování cen jsme za uplynulé období dosáhli významného pokroku a dosáhli jsme stavu, kdy zhruba 95 % všech cen je tvořeno svobodným trhem. Stát se úplně vzdal mzdové regulace. Nezbytné přiblížení k přirozeným tržním cenám jsme provedli i u ostatních regulovaných cen. Neztratili jsme přitom pevnou kontrolu nad inflací, a podařilo se nám tak pro-vést jeden z nejnebezpečnějších transformačních kroků, aniž by byl narušen sociální smír.

Liberalizace nepřinesla jen vyloučení deformačního vlivu státu z tvorby cen, nýbrž také odstraňování nejrůznějších typu regulací a byrokratických překážek podnikatelské iniciativě, za což se ODS neúnavně zasazuje. Daří se nám též čelit vytrvalým snahám o regulaci vstupu na trh ze strany různých nátlakových zájmových skupin. Nejdůležitějšího osvobození jsme dosáhli v oblasti zahraničního obchodu, devizových trhu a obecného podnikatelského prostředí. Počet živností, které stát reguluje, jsme významně snížili a odstranili jsme nadměrné kvalifikační požadavky na vstup do profese. Nárůst počtu živnostenských povolení z 940 tisíc v roce 1992 na 1682 tisíce v roce 1995 naše úsilí přesvědčivě dokumentuje. Výsledkem je široká nabídka zboží a služeb všeho druhu, z níž si svobodně vybírá spotřebitel bez omezování jakýmkoli byrokraty. Nebývalý rozmach soukromé iniciativy

stability. V krátké době jsme vytvořili standardní dvoustupňový bankovní systém s centrální bankou na jedné straně a komerčními bankami na straně druhé. Minimalizaci inflace a přísnou kontrolu množství peněz v ekonomice ze strany centrální banky jsme podpořili přísnou rozpočtovou disciplínou. Vyrovnanost rozpočtu byla a je naším klíčovým pravidlem. Tak jsme se na rozdíl od ostatních transformujících se zemí vyhnuli inflační pastí rozpočtových deficitů. Jsme jednou z mála zemí na světě, které trvale hospodaří s vyrovnaným rozpočtem, což nám mnohé vyspělé země závidí.

Míru státního přerozdělování vytvořeného produktu měřenou podílem veřejných výdajů na HDP, která koncem 80. let přesahovala 60 %, snižujeme v roce 1996 již na 44,7 %. To je úroveň, která je v rámci evropských zemí srovnatelná s Velkou Británií (41,8 %), nižší než průměr EU (50,0 %) a výrazně nižší než např. v Belgii (53,4 %) nebo Dánsku (58,4 %) a nesrovnatelně nižší než ve Švédsku (65,5 %). Za příznivým kvantitativním údajem je navíc skryta výrazná transformace struktury veřejných výdajů ve prospěch posilování nezastupitelných funkcí státu a na úkor nejrůznějších typů deformujících dotací, které oslabovaly odpovědnost podnikatelských subjektů i jednotlivců za svá rozhodnutí.

Daňová politika se úspěšně vyrovnala s náročnou změnou. Stará soustava odvodu a daní byla zcela opuštěna a nahrazena standardním daňovým systémem odpovídajícím tržní ekonomice. Sazbu daně z příjmu právnických osob jsme snížili ze 45 % v roce 1993 na 39 % v roce 1996. Obdobně klesla sazba daně z příjmu jednotlivců, přičemž v nejvyšším pásmu klesla ze 47 % (1993) na 40 % (1996). V historicky nesmírně krátkém období se podařilo položit základy moderní daňové správy. Právě té nejvíce vděčíme za skutečnost, že jsme při tak zásadní systémové změně, jakou zavedení celé nové daňové sou-stavy bylo, udrželi kontrolu nad státními příjmy a neskouzli do deficitně -inflačních dobrodružství.

Dosažený stupeň hospodářského rozvoje umožnil rovněž zásadní obrat v množství investic do zděděné zanedbané infrastruktury. Úspěšně zahájená privatizace takových sítí, jakými jsou energetika nebo telekomunikace, umožnila účast soukromého sek-toru, a tím i zásadní obrat dosavadního nepříznivého vývoje. Obratu dosáhl i stát všude tam, kde je za rozvoj infrastruktury sám zodpovědný .Stát účinně pomohl i rozvoji cestovního ruchu, rozvoji podnikání v ohrožených regionech i vytváření struktury potřebné pro zvyšování jakosti výroby našeho průmyslu.

V oblasti místních rozpočtů jsme provedli zřetelný a žádoucí posun směrem k decentralizaci rozhodování o veřejných záležitostech a značně jsme posílili finanční samostatnost a odpovědnost obcí. Vycházeli jsme ze skutečnosti, že komunální politika musí jak ve struktuře, tak i objemu svých financí mnohem více odrážet zájmy místních voličů. O tom, zda obyvatelé obce potřebují věnovat více na údržbu komunikací, městskou hromadnou dopravu nebo na vybudování skládky, se musí rozhodovat v příslušné obci. Prostor k využívání vlastních příjmových zdrojů se od roku 1992 do roku 1995 podstat-ně zvětšil. Finanční nezávislost obcí na dotacích z centra se v uvedeném období zvětšila ze 49,4 % na 81,5 %.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

ODS bude usilovat o prosperující a stabilní hospodářství, které je základem obecného rozkvětu země a životní úrovně našich občanů. Cestou k těmto cílům je politické uspořádání založené na svobodě, svobodném trhu a individuální odpovědnosti.

Prostor pro soukromou iniciativu a svobodný trh budeme i nadále rozšiřovat na již osvědčených principech. Jedná se především o další liberalizaci podnikání, otevírání se světu a privatizaci zbývajících státních účastí všude tam, kde účast státu není nezbytná. Součástí těchto principů je rovněž střídmá regionální politika.

Svoboda je nutnou podmínkou prosperity. Stát musí prosperitu zdola umožnit, ne pokoušet se ji shora vytvářet. Vstup živnostníků, podnikatelů a firem do odvětví nesmí být omezován nadměrnou regulací, ať je vykonávána státem, nebo profesními komorami. Jde nám zejména o odstranění přetrvávajících byrokratických překážek v podnikání a vstřícné fungování státních úřadů. Volba dobrého výrobku stejně jako poctivé a kvalitní služby v jakémkoli odvětví musí být především svobodným právem spotřebitele, a nikoli pravomocí státu nebo jiné mocenské autority. Neschopní konkurenti se brzy sami ze soutěže vyřadí a ti, kteří spotřebitele skutečně poškodí, budou státem spravedlivě potrestáni. Vycházíme z obecně platné a racionální zásady, že státní zásah a potrestání má přicházet teprve po provinění. Není možné zasahovat předem v podobě přemíry nejrůznějších kontrol a schvalovacích řízení proti všem podnikatelům, kteří se ničím neprovinili. Volným vstupem do odvětví docílíme vyšší míru zdravé soutěže a nižší ceny. Nejvíce tedy vydělá spotřebitel, který bude mít bohatý výběr zboží i služeb v kvalitě a cenách podle vlastního uvážení, bez závislosti na rozhodování byrokratů všeho druhu. To neznamena, že bychom odmítali zásahy státu na ochranu spotřebitele proti nepoctivým výrobcům či obchodníkům. Naopak prosazujeme, aby stát byl silný, rychlý a důsledný všude tam, kde zasahuje. Všude, kde je jednání jednotlivců a firem se státními úřady nezbytné, plně prosadíme princip, že po úřadech budou kolovat spisy, a nikoli občané.

Počet schvalovacích procedur a úřadů, kterými musí projít nový výrobek před uvedením na trh, je dosud příliš vysoký. Dochází k obrovským časovým zpožděním, a tedy i finančním ztrátám a v konečném důsledku ke snižování konkurenceschopnosti našich výrobců. Na tuto situaci nejvíce doplácí spotřebitel, který musí všechny zbytečné náklady nakonec zaplatit a jehož výběr na trhu je zbytečně ochuzován. Ten-to stav je nadále neudržitelný a ODS prosadí, aby se hlavní odpovědnost přenesla na výrobce a aby žádná zbytečná a formální razítka nebo byrokracie uvádění výrobku na trh nebránila. Prosadí tak sjednocení naší praxe s vyspělými státy včetně EU.

ODS bude systematicky pokračovat v privatizaci všech podniků a odvětví, u kterých není důvod, aby v nich stát nadále jakkoli zasahoval. Především urychleně uzavřeme již předložené projekty čekající na schválení a provedení. Stát musí neprodleně prodat zejména všechny ty akciové účasti z Fondu národního majetku, které se nepodařilo prodat v kupónové privatizaci. Musí též nabídnout podíly těch podniků, u kterých se příliš dlouho a neúspěšně čekalo na strategického partnera. Počítáme nadále již jen s použitím standardních privatizačních metod, které jsou využívány ve vyspělých zemích s vysokým podílem soukromého sektoru.

Po zrušení ministerstva privatizace budeme prosazovat, aby se i Fond národního majetku orientoval na ukončení své činnosti. Role obou institucí - jako přechodných, zvláštních nástrojů transformační masové privatizace - byla splněna. Privatizační agendu převedeme na ministerstvo financí. Výnosy z privatizace neutratíme na běžných výdajích státního rozpočtu, budeme je držet odděleně od státního rozpočtu a použijeme je k úhradě závazků státu z minulosti. ODS bude usilovat, aby stát dostal všem svým závazkům z restitučních nároků podle stávajících zákonů.

Regionální politiku chceme založit na dosavadních osvědčených principech. Rozpočtovou podporu státu chápeme jako katalyzátor iniciativy zdola. Nedopustíme, aby se pod rouškou regionální politiky zvyšovala míra státních zásahů na úkor individuální volby. Zvyšování míry přerozdělování, které si volání po velkorýsách, z centra řízených regionálních projektech vynucuje, je neslučitelné s naším záměrem nadále výrazně snižovat daňové zatížení. Rozsah restrukturalizačních zásahů státu v podnicích budeme stále zužovat, jen výjimečně k nim přistoupíme v případě možných nadměrných regionálně koncentrovaných důsledků do nezaměstnanosti.

ODS hájí svobodný trh jako základní princip tvorby cen. Pouze přirozené, trhem stanovené ceny mohou být vodítkem pro racionální rozhodování ekonomických subjektů. Z tohoto východiska se bude odvíjet další postupná deregulace na všech dosud ještě regulovaných trzích -5 cílem do-sažení tržní úrovně cen. Tempo cenového uvolnění bude vždy odpovídat sociální únosnosti. Jsme si jasně vědomi, že cenová regulace je živnou půdou nedostatkovosti "oficiálních" trhů při bujení trhů černých se všemi negativními morálními a ekonomickými důsledky. Odstraňování regulace cen bude nejdůležitější v těch odvětvích, kde se regulované ceny vyrovnávají dotacemi ze státního rozpočtu. Cenová regulace se nesmí stát trvalým nástrojem sociální politiky, protože působí plošně, a tedy v rozporu s adresností jako ústředním principem, který ODS prosazuje.

Zdravé státní finance jsou jedním z pilířů hospodářské politiky ODS. Veřejné rozpočty jsou odrazem role státu ve společnosti. Vývoj rozpočtů bude i do budoucna odrážet základní úkol, který si ODS vytyčila již na počátku transformace - postupné, ale zásadní snížení úlohy státu ve společnosti, a tím i snížení míry přerozdělovacích procesů. Kromě osvobození jednotlivce od státních regulací se omezování zásahů státu nejvíce projevuje ve snižování podílu veřejných výdajů na HDP. Budeme tento poměr dále snižovat, avšak nikoli na úkor těch funkcí státu, kde stát vystupuje jako nezastupitelný ochránce individuálních práv. Do roku 2000 chceme dosáhnout snížení míry přerozdělování na hodnotu kolem 40 % HDP.

Omezování veřejných výdajů chápeme jako jednu stranu mince, která je neoddělitelně spojena s druhou stranou - veřejnými příjmy. Každé snižování příjmů, tedy zejména daní, o které budeme usilovat, musí být vždy odvozeno od snižování výdajů. Rámcem je ústřední princip, který je naší kotvou - princip vyrovnanosti rozpočtu. Princip rozpočtové vyrovnanosti chápeme jako pravidlo, kterým se stát musí řídit ve fázi sestavování a schvalování rozpočtu. Důsledné dodržování principu rozpočtové vyrovnanosti znamená, že nechceme zadlužovat budoucí generace.

Dalším principem, který v rozpočtové sféře sledujeme, je celistvost, přehlednost a vzájemná provázanost jednotlivých součástí rozpočtového hospodaření státu. Chceme zabránit rozdrobení veřejných výdajů, ke kterému dochází prostřednictvím různých mimorozpočtových veřejných fondů. Tato rozptýlenost znamená snížení schopnosti koordinace a kontroly celé vládní rozpočtové politiky, střetávání protichůdných opatření jednotlivých, na sobě nezávislých státních orgánů. Jde o neblahý trend, kterému budeme čelit.

Ve vztahu k místním financím budeme podporovat zvětšení pravomocí a odpovědnosti obcí na úkor státních kompetencí, a to ve všech otázkách, kde je třeba rozhodování o veřejných věcech a financích co nejvíce přiblížit k občanům.

V oblasti měnové politiky je nejvyšší prioritou ODS další snižování tempa inflace a přibližování na úroveň běžnou ve vyspělých zemích. Stabilní měna je předpokladem hladkého a spolehlivého fungování ekonomiky a pro dlouhodobé racionální ekonomické rozhodování. Je také zárukou uchování hodnot mezi dneškem a zítřkem. Politika, která způsobuje znehodnocování úspor občanů, ztrátu výsledků jejich snažení za celý život, je politika proti občanům, proti jejich základním zájmům. Tato hlediska nadřazujeme krátkodobým cílům směřujícím k umělému urychlování hospodářského růstu, které vždy nakonec vede k inflaci, následnému hospodářskému poklesu, vyšší nezaměstnanosti a ztrátě úspor občanů.

Podporujeme proto maximální nezávislost centrální banky jako instituce odpovědné za stabilitu měny. Nedopustíme podkopání jejího úsilí nezodpovědnou rozpočtovou politikou. Naopak, rozpočtovou politikou budeme přispívat ke snížení míry inflace, aby se na konci tisíciletí pohybovala v okolí 5 %.

V daňové politice budeme prosazovat snižování daňového břemene, snižování progresivity daňového systému, další zjednodušení a zpřehlednění daní pro poplatníka i daňovou správu a minimalizaci daňových úniků.

Nejvyšší sazbu u daní z příjmů jednotlivců i právnických osob snížíme až na úroveň 30 -33 %. Zkrátíme odpisové lhůty, aby přesněji odrážely ekonomickou realitu. U příjmů fyzických osob dále snížíme počet daňových pásem. Pro drobné podnikatele -živnostníky navrheme volitelný režim paušálního zdanění, který výrazně zjednoduší a zlevní výběr daně jak pro poplatníka (odpadne povinnost vést účetnictví z daňových důvodů), tak pro daňovou správu. V rámci daně z přidané hodnoty se soustředíme zejména na snižování standardní sazby pod 20 %. Budeme dbát na to, aby v daňovém systému - zejména pak individuálním příjmovém zdanění -nedocházelo k tichému nárůstu daňového břemene vlivem inflace. O větší přehlednost a jednoduchost daňového systému budeme usilovat zejména minimalizací daňových výjimek a zvýhodnění. Rovněž se zaměříme na zpřesňování pravomocí daňové správy, abychom posílili objektivní a nestranné stanovení výsledné výše daňové povinnosti poplatníka.

Budeme samozřejmě pokračovat v boji s daňovými úniky jak cestou zpřesňování legislativy, tak v rámci daňové správy. Ve spolupráci s daňovými a celními orgány cizích zemí budeme zužovat prostor pro úniky v mezinárodním obchodě a důsledně budeme stíhat jejich pachatele. Za nejúčinnější preventivní nástroj v boji s daňovou kriminalitou považujeme pokračující snižování daňového zatížení.

- **ODS je přesvědčena, že základem prosperity společnosti je svobodné rozhodování a aktivita jednotlivce a základem hospodářské politiky je svobodný trh.**
- **ODS prosazuje zdravé státní finance, nezadlužování budoucích generací, vyrovnaný státní rozpočet.**
- **ODS bude pokračovat ve snižování přerozdělovací úlohy státu ve společnosti, ve snižování daňového zatížení.**
- **ODS podpoří odstranění nadměrné regulace a byrokratických překážek podnikání.**
- **ODS bude dále pokračovat v politice silné, stabilní a ve světě uznávané koruny.**

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Bydlení je jednou z oblastí, kde se devastace způsobená komunistickým režimem projevila nejvýrazněji.

Neracionální státní financování bydlení a hospodaření s nájemními byty, absurdně nízké, dotované nájemné, pokřivené fungování bytového družstevnictví, nekonečné problémy se sháněním nedostatkových stavebních materiálů, zedníků a léta "svépomoci" při výstavbě rodinných domků atd., to všechno vedlo ke chronickým bytovým problémům statisíců rodin a bylo neodmyslitelnou součástí každodenního života v komunistické ekonomice. Odkazem minulosti ovšem nebyl jen dlouhodobě zanedbaný bytový fond a uniformní šedí panelákových sídlišť, nýbrž i zakořeněná představa, že bydlení je zvláštním statkem, na nějž mají občané nárok, a že stát je povinen - za peníze ostatních - každému tento statek poskytnout.

ODS si byla a je vědoma toho, že ve sféře bydlení je transformace mimořádně obtížným a citlivým problémem. Vznik dobře fungujícího trhu bydlení je nutně záležitostí dlouhodobější, a to jak kvůli zanedbanému dědictví, tak i pro vysoké náklady, složitost a délku nové bytové výstavby. Navíc "spotřeba" bydlení - na rozdíl od většiny ostatních statků - má v určitých konkrétních případech, nikoliv však vždy a všude, nezanedbatelnou spodní hranici, pod níž nemůže klesnout. V nezbytných případech musí být bydlení zajišťováno i za pomoci státu nebo obce.

Byli jsme si od počátku vědomi, že v oblasti bydlení neexistuje žádný kouzelný proutek, který by nahromaděné těžkosti jediným mávnutím vyřešil, a že je nutné zvolit cestu vzájemně provázaných postupných kroků, vždy vážít užítky a náklady zvolených řešení v konkrétních situacích a přitom odolávat různým zájmovým tlakům a populistickým řešením.

V minulém období jsme základy ke zlepšení situace na trhu bydlení položili. Uvnitř stávajícího nájemního bytového fondu byly mnohé domy restituovány původními vlastníky a ze státního vlastnictví přešla většina bytů do vlastnictví obcí.

V těchto bytech jsme v etapě vrcholícího transformačního procesu, který tak jako tak přinášel řadu komplikací, ale považovali jsme za správné tuto deregulaci rozložit do delší etapy.

Rozšířili jsme platnost plně smluvního nájemného na byty, v nichž se sjednává nájemní smlouva s novým nájemcem, i pro nájemní byty, které budou postaveny za pomoci státem podporovaných hypoték. I to je důležitý signál o vážnosti našeho směřování v oblasti deregulace nájemného.

Současně jsme zavedli sociální příspěvek na nájemní bydlení, a tím jsme položili základy systému podpory bydlení pro příjmově slabší rodiny. Tento adresný systém podpory bydlení platí už i pro občany, kteří nebydlí v nájemních bytech.

V zájmu nápravy pokřivených občanskoprávních vztahů majitelů a nájemníků jsme novelizovali občanský zákoník směrem k obnovování autority smluvního vztahu mezi nájemníky a vlastníky, k posílení práv vlastníků nájemních bytů a domů a záruk pro řádné nájemníky, a naopak k tvrdšímu postihu těch, kteří svoje povinnosti neplní.

Přijali jsme i další právní normy (zákon o vlastnictví bytů apod.), které umožňují transformaci družstevního bytového sektoru. Jde o proces rozdělení mamutích družstevních organizací, charakteristických pro komunistický režim, na podstatně menší samosprávná družstva, stejně jako poskytnutí práva členům družstev volně disponovat svým bytem.

Umožnili jsme obcím zahájit prodej bytů a domů za podmínek výhodných pro dosavadní nájemníky. Některé obce v tomto prodeji pokročily významně, poskytují kupujícím výhodné podmínky a získané zdroje směřují do výstavby infrastruktury pro bydlení a do zlepšování bytového fondu, který si ponechávají v držení.

v minulém období jsme na-startovali i perspektivní systém podpory poptávky po nové bytové výstavbě, ať už nájemního nebo vlastnického typu. Připravili jsme hypoteční zákonodárství, včetně předpisů pro státní podporu hypotečních půjček, a v zákonech jsme zakotvili státní podporu stavebního spoření.

Stát dále pomáhá poptávce po bydlení i tím, že obce dostávají státní dotace na podporu nájemní výstavby i účelové dotace na budování infrastruktury pro rozvoj

bydlení. Činíme tak způsobem, který stimuluje jejich spoluúčast na této výstavbě a umožňuje i partnerství se soukromým sektorem. Zavedli jsme i státní podporu výstavby domů pro občany v penzijním věku.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

Naším cílem zůstává vytvoření dobře fungujícího trhu bydlení, na kterém si v relativně krátké době každý občan - bez čekání, pořadníků a korupce nalezne odpovídající bydlení podle svých tužeb a finančních možností. K tomuto cíli se budeme moci nyní pohybovat rychleji než dříve. Jednak nám to umožňují základy nové bytové politiky, položené v předcházejících letech, jednak nám takový postup usnadní i dokončení zásadních systémových změn v ekonomice a hospodářský vzestup, který už započal.

Vycházíme ze základního principu, že řešení bytové situace je především otázkou vlastní odpovědnosti jednotlivce či rodiny. Stát však musí pro takové řešení vytvořit příslušné právní a ekonomické prostředí.

V sektoru nájemního bydlení budeme i nadále v rámci daného pravidla uvolňování nájemného usilovat o důsledné, avšak podle místních podmínek diferencované využívání možností, které dlouhodobé pravidlo vzestupu maximálního nájemného poskytuje. To je nutnou podmínkou odstranění negativních jevů na trhu bydlení (fiktivní pronájmy se spekulativní výší nájemného atd.). Tento po-stup deregulace nájemného spojíme se zdokonalováním adresného systému finanční podpory

bydlení, což umožní zmírnit důsledky růstu nájemného pro přesně definovanou sociálně slabší skupinu obyvatel. Zvolíme takové postupy, které budou motivovat i občany k aktivnímu řešení jejich bytové otázky. Vzestup nájemného však musí občanům přinést lepší kvalitu nájemného bydlení a zlepšit využívání daného bytového fondu.

V právní oblasti budeme i na-dále usilovat o další posílení vlastnických práv majitelů a bytů, aniž by to však bylo na úkor přiměřené ochrany řádných nájemníků. To pro nás znamená rozšiřovat a posilovat autoritu písemného smluvního vztahu mezi majiteli domů a bytů a nájemníky, který přesně definuje práva a povinnosti obou stran, aby byly konflikty mezi pronajímateli a nájemníky omezeny na minimum a rychle se řešily.

Uvnitř sektoru družstevních bytů probíhá přesun části bytů do vlastnictví těch členů družstev, kteří si to přejí. ODS je toho názoru, že nic nesmí bránit tomu, aby se takový přesun urychleně dokončil. Stejně tak podporujeme dokončení procesu rozdělování mamutích družstev na menší družstva, v nichž může existovat skutečná samospráva v těch případech, kdy si to členové přejí. Uvedené změny však nemohou být na úkor těch, kteří chtějí zůstat členy družstev. Nově definovaná bytová družstva považujeme za přirozenou a dlouhodobou sou-část trhu bydlení.

Již zavedený systém podpory poptávky po novém, převážně vlastnickém bydlení prostřednictvím hypoték podporovaných stát-ní dotací budeme na základě zkušeností a vývoje situace zdokonalovat s cílem zvýšit míru dostupnosti hypoték pro širší vrstvy občanů, zejména pro mladší rodiny. K tomu navrhujeme zavést státní garanci na doplňkový úvěr pro ty rodiny, které by jinak "nedosáhly" na hypotéku. Zdůrazňujeme však, že se dostupnost hypoték bude přirozeně rozšiřovat především s růstem ekonomické úrovně příjmů obyvatelstva, který u nás už započal i v důsledku nárůstu konkurence mezi hypotečními bankami, které budou - podobně jako stavební spořitelny - stále více usilovat o získání zákazníka výhodnějšími podmínkami.

ODS je i pro pokračování podpory poptávky po bydlení, zejména prostřednictvím státní podpory určené na výstavbu infrastruktury pro vlastnické i nájemní bydlení, a považuje za žádoucí střednědobě podporovat nájemní bytovou výstavbu v obcích způsobem, který stimuluje participaci státu, obcí i soukromého sektoru na této výstavbě.

Budeme pokračovat v rozumné míře státních dotací obcím na vybudování bytů se zvláštním režimem (penziony pro starší občany apod.) a chceme rozšířit programy adresné podpory renovace a modernizace staršího bytového fondu, včetně restituovaných domů.

V zájmu relativního snížení ceny nového bydlení považujeme za velmi důležité odstranění různých právních a byrokratických překážek zvyšování nabídky kvalitního vlastnického i nájemního bydlení. K nim dnes zejména patří: nadměrná ochrana zemědělské půdy, zejména v blízkosti měst, která spoluvytváří umělý nedostatek pozemků pro bytovou výstavbu, zbytečně byrokratické a nefunkční předpisy brzdící a prodražující výstavbu bytů, často pomalé a byrokratické fungování úřadů činných v dané oblasti apod.

Zdůrazňujeme také, že dobrá obecní bytová politika není ničím nahraditelná. Některé obce v její realizaci významně pokročili. V souladu s naší politikou prodávají část bytového fondu soukromým vlastníkům, část si ponechávají pro účely sociálního bydlení a zlepšují systém správy svého bytového fondu. Zasadíme se o to, aby se jejich pozitivní zkušenosti s vytvářením lokálního trhu bydlení rozšiřovaly a aby se promítly i ve zdokonalování státní politiky bydlení, včetně nezbytných změn v zákonech.

Výstavbu bytů rovněž brzdí skutečnost, že ne vždy mají obce schválené realistické územní plány. Bez aktivní role obcí v této oblasti nelze rychle a kvalitně sta-vět ve velkém, což je další podmínkou efektivnější, a tedy cenově dostupnější výstavby bytů. Posílení významu rozvojových dokumentů, tj. územních plánů měst a vesnic

obecně, jejich finanční zrealnění apod., včetně aktivní participace občanů na jejich tvorbě, považujeme za samozřejmou a nutnou součást našeho programu.

Jsme přesvědčeni, že se realizací našeho programu, založeného na standardních, osvědčených mechanismech podaří dosáhnout masovějšího zahajování nové výstavby, a to jak pro vlastnické, tak i pro nájemní bydlení. Stejně tak se podaří lépe využívat bytový fond stávající. Lze předpokládat, že se tak obnoví rovnováha mezi poptávkou a nabídkou i v této oblasti. Jsme si dobře vědomi, že bydlení je jednou z nejdůležitějších a neopominutelných lidských potřeb. Proto budeme celý proces obnovy normálních poměrů v této oblasti vázat nejen na udržení dostupnosti bydlení i pro sociálně slabší domácnosti, ale budeme sledovat i zlepšení dostupnosti kvalitního bydlení pro ostatní příjmové skupiny našich spoluobčanů.

- **ODS se domnívá, že řešení bytové otázky je především odpovědností každého jednotlivce a rodiny a úkolem státu je vytvořit pro toto řešení potřebné právní a ekonomické prostředí.**
- **ODS je přesvědčena, že bytovou otázku velké většiny občanů nejlépe vyřeší dobře fungující trh bydlení.**
- **ODS i nadále podporuje postupnou, místně rozdílnou deregulaci nájemného, avšak vždy spolu s udržením dostupnosti bydlení pro příjmově slabší skupinu občanů.**
- **ODS je i nadále pro to, aby byla soukromá poptávka po novém vlastnickém i nájemním bydlení přiměřeně podporována z rozpočtu státu i obce.**
- **ODS podpoří další odstraňování administrativních překážek nové výstavby bytů a bude prosazovat aktivnější roli obcí s cílem snižovat cenu bydlení.**

OD MINULOSI PO SOUČASNOST

Z minulosti jsme v dopravě zdědili celou řadu problémů. Hlavním problémem byla zaostalá síť silnic a nerozvinutá soustava dálnic a rychlostních silnic. Silnice většinou procházely středy měst. Přehlnuté průtahy, neexistující záchytná parkoviště a chybějící obchvaty způsobovaly dopravní zácpy i krizové znečištění ovzduší ve všech větších městech, a to i přes to, že před listopadem 1989 vlastnili občané České republiky relativně málo osobních automobilů.

Příliš extenzivně využívaná veřejná autobusová doprava fungovala jen za cenu mimořádně vysokých dotací. Výše tržeb nezávisela na spokojenosti zákazníka, a stal se z něj pouze trpěný účastník dopravy.

Železnice byla po dlouhá léta zaměřována na těžkou nákladní dopravu. V osobní železniční dopravě se stále prohlubovala propast mezi tím, co dráha nabízela, a tím, co pasažéři požadovali. Některé vlaky byly přeplněné, většina vlaků ale dostatečně využita nebyla. Dráha udržovala mnoho nadbytečných kapacit a jejich ztrátové provozování neumožňovalo investovat do potřebných oblastí. Naše republika měla a dosud má nejhustší železniční síť na světě a udržování a provozování všech těchto tratí přinášelo a přináší Českým drahám velké ztráty.

Letiště přestala stačit zájmu zahraničních návštěvníků. Aerolinie byly navíc vybaveny pouze zastaralými stroji, které už nevyhovovaly nárokům cestujících a požadavkům nových cílových zemí.

Polistopadové změny se postupně začaly projevovat i v dopravě. Odstartovali jsme výstavbu nových dálnic a silnic. Příprava je však mnohem složitější než v minulosti, protože bereme větší ohled na životní prostředí. Museli jsme také začít jednat s velkou řadou vlastníků pozemků. Přestože výstavba dálnic šla rychle, naši občané kupovali nové automobily ještě rychleji. Počet automobilů se od listopadu 1989 zvýšil o více než 40 %. Problémy silniční dopravy se proto staly zřetelnějšími a viditelnějšími. Lidé přeseďají ve větší míře z autobusů a vlaků do automobilů. Rozvoj nových podnikatelských a pracovních příležitostí, restrukturalizace těžkého průmyslu, zvýšení počtu škol a celkové zmenšení nároků na dojíždění, to vše výrazně zmenšilo-10 počty pasažérů ve veřejných dopravních prostředcích. Zatímco v roce 1990 jel průměrně každý občan více než 95krát autobusem, dnes jede jen asi 57krát, což je pokles o 40 %. Dopravci, kteří nebyli zvyklí vycházet vstříc pasažérovi, se této změně neuměli rychle přizpůsobit.

Mezi úspěchy minulého období můžeme zařadit start projektu rozvoje ruzyňského letiště, modernizaci našich aerolinií nákupem nových letadel, privatizaci říční dopravy i našeho námořního obchodního loďstva a privatizaci nákladní silniční dopravy. Velkým úspěchem je rozmach výstavby dálnic a rychlostních silnic a zahájení renesance železnice rozhodnutím o modernizaci hlavních koridorů.

České dráhy, největší podnik v naší republice, se vzhledem k setrvačnosti a značnému snížení poptávky po železniční dopravě začaly měnit teprve v poslední době.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

V České republice stavíme v současné době významné úseky nových dálnic. Důležitá je stavba dálnice D 5 z Prahy směrem na Plzeň a Rozvadov, která bude úplně hotova i s obchvatem Plzně do konce volebního období.

Kolem roku 2000 dostavíme dálnici D 8 směrem na Ústí nad Labem. Zatímco za uplynulé volební období jsme postavili 58 kilometrů dálnic, v příštím čtyřletém období se podaří otevřít přes 200 km nových dálnic a rychlostních silnic. Je připravena výstavba celé řady mostů, tunelů a obchvatů měst. Za prioritu pokládáme kapacitní rychlé dálniční napojení ostravské aglomerace, důležité bude postavit silniční okruh kolem Prahy a dorešit dopravu kolem Brna. Chceme se zaměřit přednostně na místa, kde je doprava nejhustší. Nebudeme jen stavět nové silnice a dálnice, ale také dnes provozované komunikace udržovat a opravovat. Údržba bude hospodárnější, kvalitnější a účinnější. Tohoto cíle chceme dosáhnout větší soutěží a zapojením podnikatelů do údržby.

Budeme rozvíjet lodní dopravu na labské a vltavské vodní cestě. Její využití má perspektivu v nákladní dopravě, zejména v dopravě do zahraničí.

Nový terminál ruzyňského letiště bude mít po dokončení dvojnásobnou kapacitu. Připravujeme privatizaci státních letišť a věříme, že konkrétní soukromí vlastníci letišť v Karlových Varech, Ostravě a Brně zajistí letišťům potřebnou prosperitu. Vytvoříme

podmínky pro vznik nových leteckých společností. Jsme přesvědčeni, že se taklepší naše spojení se světem a větší konkurencí v letectví zpřístupníme tento druh dopravy širšímu okruhu našich občanů.

Velice hluboce cítíme problém, který trápí mnoho našich občanů, zejména v menších městech a obcích. Veřejná autobusová a vlaková doprava je stále méně využívána. Protože tržby nepokrývají náklady ani při stále rostoucích dotacích, na mnoha místech dochází k rušení spojů i celých linek. V řadě případů je tento proces účelný. V mnoha malých obcích se ale rušením dopravy zhoršují podmínky života občanů. S tímto stavem nejsme spokojeni. Ve spolupráci s okresními úřady provádíme koordinaci vlakové a autobusové dopravy. Na úrovni okresů, kde je nejlepší znalost místních podmínek, přenášíme pravomoci, zodpovědnost i finanční prostředky pro zajištění lepší organizace dopravy a pro dosažení optimalizace. Tento proces není jednoduchý a vyžaduje na okresech spolupráci se zastupitelstvy obcí. Rozhodující úkol při přizpůsobení nabídky poptávce však stojí před podnikateli v dopravě. Podpoříme vznik nových menších dopravců, kteří budou pružněji reagovat na požadavky pasažérů. Koordinaci a optimalizaci dopravy zajistíme pro všechny občany České republiky širokou dostupností škol, zdravotnických zařízení, úřadů atd. Veřejnou dopravu budeme i nadále podporovat.

Během příštího volebního období provedeme restrukturalizaci Českých drah tak, aby byly redukovány všechny neefektivní a nevyužívané činnosti. Celostátní dráhy a majetek nezbytný pro hlavní činnost - celostátní nákladní a osobní železniční dopravu - budou ponechány ve státních rukách. Regionální dráhy nabídneme k privatizaci. Odprodáme majetek, který neslouží železničnímu podnikání. Za výnosy z privatizace a s pomocí cílených dotací na kvalitní projekty dráhy zmodernizujeme. Budeme snižovat ztrátu na nevyužívaných vlacích a železničních tratích. Chceme zlepšit podnikatelské chování drah a zvýšit tržby z nákladní dopravy. Chceme dokončit modernizaci na koridorech tak, aby po nich moderní rychlé vlaky jezdily rychlostí až 160 kilometrů za hodinu. Dostavíme první železniční koridor Děčín -Praha -Česká Třebová -Brno -Břeclav a připravíme druhý železniční koridor Ostrava -Přerov -Břeclav. Na konci restrukturalizace budou dráhy podnikem, který bude výrazněji zaměřen na zákazníka a bude schopen dlouhodobě efektivně podnikat.

Budeme vytvářet dobré podmínky pro individuální dopravu a automobilismus. Podpoříme opatření pro zvýšení bezpečnosti provozu na našich silnicích. Obecní zastupitelé ve velkých městech budou postupně prosazovat regulaci, která svede automobily na odstavná parkoviště a nasměruje zájem k veřejným dopravním prostředkům.

- **ODS podpoří urychlení výstavby nových dálnic a rychlostních silnic.**
- **ODS je pro nový a životaschopný systém veřejné dopravy.**
- **ODS chce změnit České dráhy v podnik, který po přizpůsobení nabídky poptávce bude schopen dlouhodobě efektivně podnikat.**
- **Programem ODS je rozvíjení dopravní infrastruktury a vytváření stabilních a trvale se zlepšujících podmínek pro podnikání v dopravě.**

Zemědělství a venkov

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

České zemědělství a venkov byly érou komunismu těžce postiženy. Došlo k rozvrácení vlastnických vztahů, proletarizaci venkova, likvidaci ekonomické ne-závislosti, zničení demokratické samosprávy a k devastaci krajiny.

Zemědělská výroba byla téměř úplně kolektivizována nebo zestátněna, 97 % půdy bylo obhospodařováno jednotnými zemědělskými družstvy a státními statky. Potravinářský průmysl a veškeré služby byly zestátněny v takové míře, že soukromý sek-tor prakticky neexistoval.

Pro veškerou výrobu i obchod bylo státním plánem určeno kdo, kdy, co, v jakém množství, pro koho a za jakou cenu" má vyrobit nebo dodat. V zemědělství a potravinářství neexistovala konkurence.

Ceny potravin byly deformovány systémem přímých i nepřímých dotací, což mimo jiné vedlo k jejich plýtvání. Výroba potravin za každou cenu se uskutečňovala na úkor obrovských nákladů hrazených ze státního rozpočtu, tedy na úkor všech občanů. V roce 1989 činil objem státních dotací s přímým vlivem na ceny potravin 43 mld. Kčs.

Reforma českého zemědělství byla zahájena rychlými změnami, které vycházely z podobných principů, jaké byly aplikovány v celé společnosti; tedy liberalizace cen, zrušení centrálního plánování, vytvoření tržního prostředí a omezení zásahů státní správy.

Zásadním nástrojem pro rychlé naplňování těchto systémových změn byl poměrně široce pojatý proces restitucí a zahájení procesu restrukturalizace a privatizace zemědělských podniků. Restituce a privatizace měly do zemědělství vrátit rozhodující impuls - soukromé vlastnictví - a z něho pramenící iniciativnost, tvořivost, hospodárnost a odpovědnost.

Na těchto základech se postupně daří do zemědělství vnášet podnikavost soukromých vlastníků a konkurenci, což přináší podstatné zvýšení produktivity práce a pokles výrobních nákladů.

Pozitivní změna počtu a struktury osob zaměstnaných v zemědělství přitom nebyla díky vzniku nových pracovních příležitostí ve službách a malých a středních podnicích doprovázena podstatným růstem nezaměstnanosti a vyliďňováním venkova.

Zemědělství české republiky se díky včasnému zahájení a důsledné realizaci reformy přiblížilo charakteru zemědělství vyspělých států západní Evropy a v rámci zemí bývalé východní Evropy je nejbližší ke vstupu do EU.

Efekt pro občany - spotřebitele - je zřejmý a nepřehlédnutelný. Pestrost, rozsah a kvalita potravinářského sortimentu se změnilo k nepoznání. Zmizely fronty, podpultové prodeje a obchody pouze pro prominenty, které byly tak charakteristické pro minulý režim. Dnešek a budoucnost

ODS si je vědoma i problémů, kterým je třeba v rámci zemědělství nadále věnovat velkou pozornost.

Dosud nedošlo k zásadnímu zlepšení ve výkonu státní správy v zemědělství. Stále je pro ni charakteristický velký rozsah pravomoci státu na úkor vlastníků a hospodářů, nepřehlednost a převaha subjektivního rozhodování úředníků nad jasnými a objektivními pravidly.

Zvláště zřetelné jsou tyto nedostatky při hospodaření s prostředky státu určenými na podporu zemědělství ve Státním fondu tržní regulace, Podpůrném garančním, rolnickém a lesnickém fondu a v systému přímých subvencí. Málo efektivní využívání těchto zdrojů vyvolává požadavek na zásadní zvýšení rozsahu státní podpory v zemědělství namísto snahy po jejím lepším využití.

Pomalé a nedůsledné naplňování zákona o půdě a zákona o transformaci družstev, zpomalení a zatemnění procesu privatizace státních statků spolu se selháváním Pozemkového fondu vede k oslabování důvěry obyvatel venkova v transformační proces.

Při přípravě nových zákonů nezbytných pro rozvoj venkova v podmínkách volného trhu a konkurence je charakteristický silící tlak na další rozšiřování kompetencí státních úředníků a zájmových lobby na úkor občanů, podniků a obcí.

Program ODS pro zemědělství a venkov je programem pro 10 miliónů spotřebitelů a pro všechny obyvatele českého venkova.

ODS se zasadí o urychlené dořešení a stabilizaci vlastnických vztahů v zemědělství. Zaměříme se zejména na urychlení procesu vyřizování restitučních nároků. Jedinou možnou cestou je důsledné a rychlé naplňování stávajících zákonů a důslednější postih těch, kteří tento proces záměrně zdržují nebo se mu snaží vyhnout.

Rychlé vypořádání restitucí v zemědělství je důležitým předpokladem pro dokončení procesu privatizace zemědělských podniků, což ve svém důsledku přinese likvidaci neefektivních zemědělských podniků i zvýšení prosperity podniků životaschopných. Při privatizaci budeme preferovat rychlé a průhledné privatizační metody, které co možná nejrychleji najdou konkrétního soukromého vlastníka.

ODS vycházela a vychází z přesvědčení, že na českém venkově žije dostatek schopných, samostatných a pracovitých lidí, kteří touží po vytvoření svobodného prostoru pro rozvoj svých aktivit. Za základ rozkvětu českého venkova považuje ODS vytváření podmínek pro rozvoj soukromého podnikání, založeného na soukromém vlastnictví a tržním prostředí. I nadále chceme stavět na přirozené aktivitě lidí, jejich touze ovlivňovat podobu svého nejbližšího okolí, vlastnit majetek a vyniknout ve své činnosti vlastním úsilím bez zbytečných administrativních překážek a omezení.

ODS považuje za základní princip své politiky vytvoření svobodného prostoru, ve kterém mají všichni stejné příležitosti a ve kterém jsou tvrdě postihováni ti, kteří nedodržují zákony. Základem politiky ODS pro venkov je podpora vytvoření při-rozené infrastruktury venkova, obnovy jeho kulturní tradice a vytvoření podmínek pro návrat řemesel a služeb do vesnic. V rámci podpory rozvoje venkova chceme vesnicím vrátit jejich přirozenou funkci jako místa pro příjemný život, podnikání i rekreaci.

Za součást rozvoje venkova považujeme urychlené provádění pozemkových úprav, které vytvářejí podmínky pro efektivní zemědělskou výrobu a účelné osídlení krajiny.

ODS chce větší transparentnost, a proto chce soustředit většinu prostředků směřujících v současné době na venkov z různých roztráštěných a vzájemně se překrývajících zdrojů do jednoho přehledného programu, který umožní jejich cílené a lepší využití.

ODS chce směřovat české zemědělství k co nejlepší spolupráci v mezinárodních institucích napomáhajících volnému obchodu.

ODS bude orientovat zemědělskou politiku ČR na očekávanou cenovou podobu zemědělské politiky EU v okamžiku našeho vstupu.

Čas, který zbývá do tohoto okamžiku, chce ODS využít k pokračování transformace českého zemědělství, protože čím lépe se zemědělství přizpůsobí tržním podmínkám, tím lepší pozici v Evropě zaujme.

ODS chce zachovat současnou úroveň soběstačnosti ČR ve výrobě potravin a rovnováhu mezi jejich dovozem a vývozem.

Věříme v úspěch českých farem vzešlých z transformace zemědělství, a proto podpoříme jejich rozvoj.

K povznesení soukromého podnikání na venkově chceme přispět privatizací 500 tisíc hektarů státní půdy. Prodej státní půdy chceme provádět důsledně, nikoliv však ukvapeně, za co nejširší účasti občanů a co nejprůhlednějšími metodami, a to především fyzickým osobám na základě jejich dosavadních hospodářských výsledků a nabídnuté ceny.

ODS chce lépe využívat státních prostředků v rámci základních nástrojů zemědělské politiky, jako je Podpůrný garanční zemědělský a lesnický fond nebo Státní fond tržní regulace. ODS bude lépe naplňovat jejich základní poslání, tj. stabilizaci cen zemědělských komodit a přirozené financování podnikatelských aktivit. ODS je přesvědčena, že zdroje Garančního fondu umožňují mnohem širší podporu dostupných úvěrů pro podnikání v zemědělství a na venkově.

Jsme si vědomi toho, že v místech, kde neuspěje tržní produkce potravin, musí zajistit základní péči o kulturní krajinu systém státní podpory. V těchto oblastech chceme podporovat agroturistiku a ostatní alternativní formy hospodaření.

Budeme prosazovat takovou úroveň ochrany trhu, která odpovídá úrovni ochrany našich hlavních obchodních partnerů. Jsme pro volný obchod se zemědělskými výrobky a nebojíme se rovného konkurenčního prostředí.

- **ODS se zasadí o urychlené vypořádání restitucí a dokončení privatizace.**
- **ODS nabídne prodejem státní půdy nové příležitosti k soukromému hospodaření.**
- **ODS odstraní zbytečné administrativní překážky pro rozvoj podnikání v zemědělství a zjednoduší výkon státní správy v zemědělství.**
- **ODS bude prosazovat volný obchod v zemědělství, který ve svém důsledku směřuje k široké nabídce levných a kvalitních potravin.**

IV. OBČAN A STÁT

Sociální politika

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Minulý režim se všemožně snažil vytvářet obraz státu plně ochraňujícího každého jednotlivce, snímajícího z něho veškeré starosti o jeho budoucnost jak v oblasti rodinné a profesní, tak i v jeho životě ve stáří. Tím v každém z nás potlačoval pocit odpovědnosti nejen za naše vlastní osudy, ale i za věci veřejné. Existující nivelizace mezd vedla k falešné jednotě i v sociální politice. Všichni lidé, samozřejmě až na důležité výjimky, dostávali sociální dávky ve stejné výši. Sociální politika, ačkoliv hlásala rovnost, sloužila ke zvýhodňování vybraných skupin obyvatel, např. přiznáváním osobních důchodů zasloužilým členům vládnoucí strany. Fakticky se ale žilo i v oblasti sociálního zabezpečení na úkor generací minulých i budoucích, protože chybělo skutečné propojení mezi ekonomickou výkonností společnosti a její sociální politikou.

Přesto, že minulý režim vzbuzoval dojem, že garantuje sociální jistoty, existovaly i v této oblasti značné problémy. Ty se však zamlčovaly. Lidé se zdravotním handicapem jako by neexistovali. Bylo jim poskytnuto minimální zabezpečení a byli vykázáni mimo společnost. Lidé ve stáří měli nárok na důchod, mohli si vypočítat jeho výši, vytvářel se dojem životní jistoty po odchodu do penze. Důchody však byly nízké a prováděné valorizace nedostatečné. Mnoho občanů pracovalo po odchodu do penze, protože teprve souběhem důchodu a mzdy získávali prostředky, kterými si mohli zajistit slušnější podmínky ve stáří. Možnost dodatečného připojištění neexistovala. Činnost nestátních, dobrovolných humanitárních nebo charitativních organizací byla nemyšlitelná. Lidé neměli možnost projevit občanskou solidaritu, ani si sami určovat formu pomoci svým bližním.

Sociální politiku jsme museli proto v první fázi přeměnit zbavit ideologického nánosu, který na ni navršila desetiletí socialismu. Znamenalo to celý systém důsledně odpolitizovat, tzn. především zrušit veškeré výhody poskytované prominentním skupinám bývalého režimu.

Dalším úkolem bylo přebudovat drahý, neúčinný systém na cílené sociální programy pro jednotlivé skupiny občanů, kteří se dostali do nepříznivé životní situace.

Měli jsme dva základní cíle. Vytvořením "sociální sítě" tlumit možné negativní důsledky, spojené s ekonomickou transformací, v ekonomicky slabších rodinách na straně jedné a na straně druhé zahájit zásadní reformu sociálního zabezpečení tak, abychom se přiblížili systému adresné sociální pomoci těm, kteří ji skutečně potřebují.

To se nám podařilo. Došlo k zásadní změně v uvažování, lidé začali více spoléhat každý sám na sebe než na pomoc státu. Přitom ale zůstávají ochotni pomoci těm, kteří si sami pomoci nemohou.

Byli jsme si vědomi, že jakýkoliv zásah do vžitého sociálního systému je věcí nesmírně citlivou a skrývá v sobě riziko ztráty podpory veřejnosti. Odpovědnost vůči nám samým, ale i našim dětem, na jejichž úkor nechceme žít, spolu s přesvědčením, že reforma starého systému je správná a nezbytná, nás vedly k rozhodnutí toto riziko podstoupit. Toto rozhodnutí jsme dokázali obhájit a naše základní záměry v zásadě prosadit. Úspěch ODS v reformě sociálního systému zvláště vyniká na pozadí událostí v některých vyspělých státech Evropy, které tyto zásadní změny teprve čekají.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

V sociální politice jasně odmítáme populismus a rozdávání laciných slibů, o kterých víme, že jsou nesplnitelné. Vycházíme ze tří základních principů, kterými jsou:

- 1) odpovědnost člověka za sebe a svoji rodinu,
- 2) vzájemná solidarita a
- 3) adresnost sociálních opatření.

Sociální politika je dnes v souladu s ekonomickými možnostmi státu. Prosadíme, aby tomu tak bylo i v budoucnu.

Rodina je pro nás skutečným základem společnosti. Vztahy v rodině ovlivňují celý náš život, v úplné rodině hledáme své zázemí a jistoty. Za úroveň a kvalitu života rodiny odpovídají především její členové. Základ prosperity rodiny spatřujeme v příjmu z aktivní činnosti rodičů. Systémem adresné vyplácených dávek sociální podpory stát pomáhá tam, kde zejména péče o děti omezuje příjmové možnosti. Ten-to systém budeme nadále rozvíjet tak, aby se dávky dostávaly skutečně potřebným a minimalizovaly se možnosti jeho zneužívání. Veškeré své úsilí soustředíme na jeho administrativní zjednodušování tak, aby občana obtěžoval co nejméně.

Nízká míra nezaměstnanosti, která se dlouhodobě pohybuje kolem ve světě ojedinělých 3 %, svědčí nejen o úspěšnosti ekonomické reformy, která nastartovala hospodářský růst, ale i o odpovědnosti našich občanů. Přes stesky některých zaměstnavatelů na nedostatek pracovních sil je nízká míra nezaměstnanosti výrazným stabilizačním faktorem naší společnosti. Fungující síť úřadů práce nesmí být jen místem pro vyplácení podpor v nezaměstnanosti. Nezaměstnaným musí pomoci najít co nejdříve nového zaměstnavatele a zaměstnavatelům požadované pracovníky. Budeme i nadále prosazovat, aby podpora v nezaměstnanosti byla jen přechodnou pomocí státu nezaměstnaným. Nikomu se nesmí vyplatit nepracovat.

Pravidelné valorizace důchodů odstranily nejen rozdíly mezi dříve a později přiznanými důchody, ale reagují i na růst životních nákladů, brání poklesu životní úrovně důchodců a umožňují jim podílet se na ekonomickém růstu.

Nový systém důchodového zabezpečení reaguje na neočekávanou změnu věkové skladby našeho obyvatelstva, která je způsobena také prodlužujícím se průměrným věkem. Zajišťuje, že bude možné financovat vyplácené důchody i bez růstu pojistného, a zároveň chrání do budoucna ty, kterým minulý režim neumožnil využít důchodového připojištění. Nevyhnutelné opatření, kterým je zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu, jsme citlivě rozložili do delšího časového období. ODS se bude vždy zasazovat o to, aby staří lidé, kteří již nejsou ekonomicky aktivní, měli takový životní standard, který jim zajistí důstojné místo ve společnosti.

Vytvořením systému důchodového připojištění umožňujeme především mladší generaci zajistit si pro své stáří jistou míru nezávislosti na státě vyplácených důchodech. Tento systém budeme rozvíjet tak, aby motivoval čím dál více lidí do něho vstupovat.

V uplynulých čtyřech letech došlo s podporou státu k nebývalému rozvoji nestátních, humanitárních a charitativních organizací, které svou činností zpestřují nabídku sociálních služeb poskytovanou státem či obcemi. V širším slova smyslu chápeme tuto činnost jako autentickou solidaritu mezi lidmi, prolomení lhostejnosti k osudu bližních a budeme ji i nadále podporovat.

Po desetiletích přehlížení skutečnosti, že mezi námi žijí lidé s handicapem, jsme začali postupně odstraňovat bariéry, které nás oddělovaly. Tento proces musí pokračovat a budeme jej podporovat, protože jsme přesvědčeni, že lidé se zdravotním postižením se mohou stát při vhodném systému pro naši společnost přínosem, nikoliv jejím přívažkem.

ODS, která se rozhodným způsobem zasloužila o rychlý ekonomický růst naší společnosti, se zasadí také o to, aby se pozitivní ekonomické výsledky odrazily ve zvyšování životní úrovně.

S rostoucí prosperitou bude ubývat těch, kteří jsou odkázáni na přímou pomoc státu.

Sociální politika bude vždy významnou součástí naší celkové politiky. I po dokončení všech systémových změn budeme pokračovat v citlivém a nikdy nekončícím hledání rovnováhy mezi individuální a celospolečenskou odpovědností za naše životy.

ODS vychází z přesvědčení, že každý člověk má přirozenou odpovědnost připravit se na stáří i na případ nouze. Prvotním zázemím v nouzi by mu měla být jeho rodina, teprve následně stát.

- **ODS se bude silně zasazovat o zvýšení účinnosti sociální podpory prohlubováním její adresnosti.**
- **ODS bude důsledně dbát o to, aby hmotné zabezpečení v nezaměstnanosti nemělo demotivující účinek na snahu nezaměstnaných hledat a najít si novou práci.**
- **ODS bude nadále podporovat snahy o úplnou integraci handicapovaných osob do společnosti.**

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Socialistické zdravotnictví bylo charakteristické nedostatkem léků, moderních přístrojů a léčebných postupů. Trpělo předimenzovaností tehdy nejméně nákladných položek - lůžek a zdravotnického personálu. Důsledkem bylo výrazné podhodnocení v odměňování lékařů a ostatních zdravotnických pracovníků a snížení jejich osobní motivace. Chyběl prostor pro svobodnou volbu a odpovědné rozhodování na straně pacienta i lékaře, čímž se komplikoval jejich vzájemný vztah.

V tomto systému byl sice pacient vždy nějak ošetřen, avšak deklarovaně "bezplatná péče" u lékařů i pacientů zcela potlačila ekonomické úvahy o ceně této péče. Převládalo přesvědčení, že pouhé zvýšení finančních prostředků do zdravotnictví povede k jeho zlepšení. Přitom se zdraví našich občanů ve srovnání s vyspělou Evropou prokazatelně od 60. let zhoršovalo.

Otevření hranic, transformace ekonomiky a změny v celé společnosti po listopadu 1989 vyvolaly ve zdravotnictví nutnost přechodu k modernímu evropskému systému poskytování zdravotní péče. Zákon ustavil nové nestátní instituce, komory a zdravotní pojišťovny, na něž se přenesla část odpovědnosti státu.

Základy tohoto systému byly položeny v období 1990 -1992.

Nový systém zdravotního pojištění spolu s privatizací zdravotnických zařízení přinesl výrazné rozšíření nabídky zdravotní péče a její zkvalitnění. Počet zdravotnických zařízení přesáhl 20 000 a podíl soukromého sektoru v ambulantní péči činí více než 90 %. Zvýšila se dostupnost řady nových léků, dokonalejších přístrojů a dosud neužívaných metod. V řadě oblastí medicíny, kde naše země ještě v r. 1990 výrazně zaostávala, např. v srdečních operacích a léčbě chronických ledvinových selhání, vzrostl počet těchto výkonů na trojnásobek, čímž jsme se dostali na evropskou úroveň. Svobodná volba lékaře, volný výběr zdravotnického zařízení i pojišťovny změnil postavení občana a zvýšily jeho spokojenost se zdravotní péčí. Lékaři a sestry zejména v privátních zařízeních, ale i ve státních nemocnicích se začali daleko více zabývat jeho potřebami.

Zvýšená kvalita a široká dostupnost zdravotní péče spolu s uplatňováním prevence a se změnou životního stylu postupně vedly ke zlepšování zdraví našich občanů. Střední délka života se zvýšila od roku 1990 o více než 1 rok a kojenecká úmrtnost poklesla téměř o jednu třetinu.

ODS si je plně vědoma nedostatků, které při transformaci složitého systému vznikly. Při jejich analýze nezůstává na povrchu a jde k jejich kořenům. K masivnímu nákupu zdravotnické techniky docházelo často bez zřetele na její účelné využití. Bez naléhavé potřeby vznikla řada specializovaných pracovišť, čímž se rozšířil prostor pro poskytování nadbytečné péče. Značný vzrůst výdajů za drahé zahraniční léky nebyl vždy doprovázen odpovídajícím léčebným efektem. Rovněž konkurence většího počtu zdravotních pojišťoven, provádějících všeobecné zdravotní pojištění, nepřinesla očekávaný výsledek. Neosobní vztah pojištěnce k pojišťovně nezbudil zájem občanů o hospodaření s pojistným.

Centrální regulaci socialistického zdravotnictví se nepodařilo dostatečně rychle a účinně nahradit jinými, s liberálním prostředím slučitelnými nástroji, které by

zabránilo narůstání napětí mezi příjmy a výdaji. Vznikl měkký, téměř samoobslužný systém, který podněcoval jak lékaře a nemocnice, tak pacienty ke spotřebovávání co největšího objemu prostředků zdravotního pojištění. Bez velkých problémů fungoval tento systém pouze do té doby, než narazil na tvrdou bariéru celkového objemu prostředků, které můžeme do zdravotnictví formou placení pojistného dávat.

Přesto na zdravotnictví vynakládáme nyní již 8 % HDP, tedy stejný díl jako vyspělé země Evropy, a blížíme se jim úrovní a kvalitou ve zdravotní péči více než v ostatních veřejných službách.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

Problémy ve zdravotnictví jsou systémové a nemají jednoduché, jednosměrné a jednorázové řešení.

Prioritou ODS v současnosti je stabilizovat zdravotnický systém a omezit jeho další neúčelný extenzivní růst. Chceme stanovit jasná pravidla pro vývoj investičních, provozních a režijních nákladů ve zdravotnictví. Chceme snížit výdaje na léčiva, jejichž růst se již podařilo přibrzdit. Spotřeba léků a objem prováděných zdravotnických výkonů se musí více řídit hlediskem efektivity. V zájmu návaznosti zdravotní a sociální péče chceme podpořit přeměnu části lůžkového fondu nemocnic na lůžka pro dlouhodobou péči, kterých je nedostatek. Uvnitř systému musí dojít k narovnání mezi ohodnocením jednotlivých zdravotnických výkonů v ambulantní a lůžkové části.

Cílem je zabránit neúčelnému vyčerpávání prostředků pojistného a nalézt rovnováhu mezi množstvím poskytované zdravotní péče a její potřebností.

Prosazujeme urychlení privatizace lůžkových zdravotnických zařízení. Chceme odstranit její administrativní, politické i finanční překážky a novým nabyvatelům umožnit snazší splacení kupní ceny.

Praxe ukázala, že veřejnoprávní pojišťovny, které vznikaly v prostředí určitého společensko - politického tlaku, nejsou bez kontroly ze strany exekutivy a pojištěnců dobrým provozovatelem obecného zájmu. Proto prosazujeme zesílení státního dozoru nad hospodařením zdravotních pojišťoven. Na trhu musí zůstat pouze ty pojišťovny, které s minimálními náklady dostojí zákonem stanoveným povinnostem vůči svým pojištěncům i vůči svým smluvním zdravotnickým zařízením. Prosazujeme zlepšení platební disciplíny pojišťoven a výběru pojistného. Pro ODS je nepřijatelné, aby lékařské praxe zanikaly z důvodů platební neschopnosti zdravotních pojišťoven. Větší obezřetnost ve smluvních vztazích však musí projevit všichni, tedy i zdravotnická zařízení.

ODS prosazuje efektivnější řízení státních nemocnic, důsledný výkon zřizovatelské funkce státu a zvýšení pravomocí ředitelů nemocnic, kteří jsou zodpovědní za hospodaření v těchto zařízeních.

Tato opatření umožní, aby se finanční zdroje, které do zdravotnictví přicházejí, zvýšeně využily na zlepšení postavení zdravotníků. ODS prosazuje smluvní platy ve zdravotnictví, které jsou jedním z předpokladů, jak dobře zaplatit kvalitní lékaře a sestry. I bez nátlakových akcí je nám zcela jasné, že za stále vyšší úroveň našeho zdravotnictví nemůže dlouhodobě zaostávat ani postavení těch, kteří zdravotní péči poskytují. ODS si je dobře vědoma toho, že ve své většině lékaři a sestry nesli a dodnes nesou část nákladů transformačního procesu naší země a že dosud bylo zabráněno tomu, aby tyto náklady dopadly v plné míře na občany, kteří by proti tomu neměli žádnou obranu.

Současná opatření, která ODS prosazuje, zachovají pacientovi odpovídající kvalitu a dostupnost zdravotní péče. Všechny naše kroky směřují nyní k tomu, aby se obrovské finanční prostředky využily ve zdravotnictví účelně a efektivně a aby se ke spokojenosti pacienta přidala spokojenost lékařů, sester a ostatních zdravotníků.

Současná opatření jsou samozřejmě jen předeheurou k další etapě transformace zdravotnictví, na níž intenzivně pokračujeme.

ODS si je vědoma, že naši občané právě od ní očekávají jasné vyjádření, že ani úloha zdravotní pojišťovny, ani úloha státu nejsou ve zdravotnictví rozhodující. Vidíme jedinou možnost, jak zdravotnický systém zásadně změnit k lepšímu, a to naplněním stejného principu, který ODS prosazovala v jiných oblastech života a který je základem její politiky: postavit i ve zdravotnictví jedince do centra rozhodování, a to jak na straně poptávky, tak na straně nabídky.

V této souvislosti se odpovědně zamýšlíme nad úlohou občana v rozbujelém a často nerovnoměrném a nelogické solidaritě současného zdravotního pojištění a hledáme větší prostor pro jeho osobní rozhodování a aktivnější postavení ve zdravotnickém systému. Hodláme přesně definovat zdravotní péči, na kterou bude mít občan nárok a která bude placena prostřednictvím plně solidární úhrady z prostředků všeobecného zdravotního pojištění. Další část zdravotní péče chceme spojit s individuální volbou občana a zajistíme pro ni dostatečné možnosti v podobě povinného zdravotního spojení a soukromého připojištění.

ODS přitom nechce zvyšovat pojistné platby a nepřipustí znevýhodnění starších občanů, chronicky nemocných, zdravotně postižených a dalších, kteří objektivně potřebují více zdravotní péče.

Cílem uvedených změn je podpořit svobodné rozhodování občana a nastolit normální vztah mezi poptávkou po zdravotní péči a její cenou. Občan si jako odpovědný a informovaný zákazník zdravotnických služeb bude ve zvýšené míře volit, jaké množství finančních prostředků a na jakou zdravotní péči chce vynaložit. Zváží přitom, zda využije péče standardní nebo nadstandardní.

V tom vidí ODS cestu, jak v příštích letech udržet rozvoj zdravotnictví včetně jeho sociálních aspektů a čelit tlakům na zvyšování povinného pojištění, k nimž zákonitě dochází i v nejvyspělejších zemích, protože možnosti i potřeby zdravotní péče, a tím i její náklady porostou i v budoucnosti.

Na straně nabídky přikládáme mimořádnou důležitost kvalitě péče, jejímž konečným garantem pro občana je stát. Podpoříme rozvoj standardů kvality a akreditace zdravotnických zařízení. Postgraduální vzdělávání lékařů chceme přiblížit úrovni vyspělé Evropy a připravit možnosti volného profesionálního pohybu lékařů v Evropské unii. Postgraduální výuku chceme decentralizovat a prostřednictvím akreditačního systému odstranit v této oblasti přežívající státní monopol. Rovněž kvalitu vzdělávání sester chceme povznést na úroveň obvyklou v Evropě.

Budeme podporovat účelné propojení zdravotního a sociálního pojištění. V platbách pojišťoven jednotlivým lékařským praxím a nemocnicím chceme zavést jednodušší a efektivnější způsoby, než je současná platba za výkon prostřednictvím bodového systému. V rozvoji zdravotnických služeb budeme prosazovat tendenci

přiblížit zdravotní péči co nejvíce občanovi, zejména posílit postavení i kompetentnost praktických lékařů a upřednostnit ambulantní léčení před léčením v nemocnici.

ODS bude nadále sledovat podporu a ochranu podmínek zdravého života a zdůrazňovat priority v prevenci a léčbě závažných nemocí, závislosti a zdravotních postižení, která mají významnou úlohu z hlediska zdravotního stavu občanů, délky a kvality jejich života. Pozornost, kterou jsme této problematice věnovali, je naprosto samozřejmá a po několika letech již přináší výsledky, které občan zná a ocení více než volební deklarace.

Naším hlavním cílem je, aby se české zdravotnictví stalo vysoce kvalitním a efektivním systémem na evropské úrovni, odpovídalo účinně na zdravotní potřeby občanů a bylo schopné překonávat problémy, jimiž trpí zdravotnictví všech vyspělých zemí.

- **ODS prosazuje zvýšení kvality a dostupnosti zdravotní péče.**
- **ODS nechce zvyšovat platby pojistného, ale chce přesně definovat zdravotní péči hrazenou všeobecným pojištěním.**
- **ODS chce podpořit svobodné rozhodování občana při volbě zdravotní péče a poskytnout mu různé formy umožňující tuto volbu.**
- **ODS prosazuje zesílení dozoru nad hospodařením zdravotních pojišťoven.**
- **ODS prosazuje smluvní platy ve zdravotnictví a zvýšení pravomoci a odpovědnosti ředitelů státních zdravotnických zařízení.**

Vzdělání a kultura

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Na základě zkušeností získaných během šesti let transformace českého školství dnes víme, že tíživým důsledkem komunistické vlády nebyla jen ideologicky motivovaná deformace na svou dobu vyspělého českého školství, ale i dlouhodobá izolace od vývoje, kterým školství procházelo ve svobodném světě. Velkým problémem komunistického vzdělávacího systému byl i nedostatečný počet studijních míst na vysokých školách a ve středním školství, především na středních odborných školách a gymnáziích.

Ideologickými deformacemi a izolací od světového vývoje byla postižena také oblast vědy a výzkumu i kultura, ve vší jejich existující rozmanitosti. Svobodnou tvorbu komunistický režim potíral byrokratickými a represivními opatřeními. V oblasti péče o kulturní dědictví se odehrála bezpříkladná devastace kulturních hodnot. Došlo k oslabení kulturních tradic, k úpadku všeobecné kulturnosti. Stát se jako monopolní garant kultury neosvědčil.

Ani čtyřicet let komunistické vlády však nedokázalo zcela zničit tradice vzdělanosti a kultury v naší zemi. ODS na ně navazuje a chce zajistit jejich plné uplatnění v podmínkách a při požadavcích soudobého světa.

Po odstranění ideologického zatížení obsahu výuky na všech úrovních školství jsme se v základním a středním školství soustředili především na rozvoj do šířky. Růst počtu škol a tříd byl základní podmínkou zvyšování nabídky vzdělávání a rozšíření možností volby. Významně se projevil zejména v dosud kritickém místě vzdělávací soustavy - ve středním školství (gymnázia, střední odborné školy). V letech 1994 a 1995 byla poprvé uspokojena poptávka po středním vzdělávání v celorepublikovém a posléze i regionálním měřítku. Součástí této snahy bylo také usnadnění přístupu ke vzdělávání pro zdravotně postižené děti.

Obnovuje se síť menších škol ve venkovských oblastech. Byly vypracovány nové vzdělávací programy pro základní školy a obecně závazné standardy učiva pro základní vzdělávání. V učebních osnovách všech typů byl položen důraz na výuku cizího jazyka podle výběru žáků - v důsledku tohoto opatření se dnes, po pouhých šesti letech, u mladších generací zásadně zvýšila znalost zejména angličtiny a němčiny. Prodloužení základní školy na 9 let má za cíl snížit psychickou zátěž dětí zejména v prvních ročnících základní školy, zlepšit atmosféru škol i podmínky pro práci učitelů. Ustálily se nové součásti vzdělávací soustavy - víceletá gymnázia, střední integrované školy, vyšší odborné školy.

Výrazný díl odpovědnosti za předškolní výchovu a základní školství byl přenesen na obce. Představitelé obcí mají spolu s rodiči možnost podílet se na správě škol prostřednictvím školních rad. Rodičům je zaručeno právo volby školy pro jejich děti.

K pestrosti forem a obsahu vzdělávání přispěl i rozvoj nestátního školství. Soukromé i církevní školství dnes zaujalo své místo v rámci české vzdělávací soustavy.

Do roku 1995 se celkové výdaje na školství zvýšily ze 4 % hrubého domácího produktu na téměř 6 %, což odpovídá standardu západoevropských zemí. Bylo možné přistoupit k dlouho zanedbávané investiční obnově, o jejímž rozsahu vypovídá nejen nové vybavení učeben a vnitřních prostor škol, ale také zřetelné zlepšení stavu budov a celkového vzhledu škol.

Ve vysokém školství vznikly nové obory, nové fakulty i nové univerzity, což spolu s rozšiřováním stávajících oborů umožnilo každoročně zvyšovat počet studentů přijímaných do prvních ročníků (ze 14 -15 % na konci 80. let na dnešních více než 20% příslušné věkové skupiny). Rozvíjely se také kratší, bakalářské studijní programy a výrazně se rozšířily možnosti studia v zahraničí.

Udělení rozsáhlé autonomie v pedagogické, hospodářské a řídicí oblasti v roce 1990 zbavilo univerzity úzkých vazeb ke státní výkonné moci a v zásadě obnovilo stav před rokem 1948. Nároky na vysokoškolský systém se však vzhledem k minulosti dramaticky změnily. Současný univerzitní systém, bez patřičných vazeb na své okolí - zaměstnavatele, hospodářskou praxi atd. - nereaguje vždy dostatečně pružně na nové podněty. Rovněž způsob financování vysokých škol téměř výhradně ze státního rozpočtu se ukazuje jako málo efektivní a neumožňuje dále zvyšovat přístup občanů k vysokoškolskému vzdělání.

V oblasti vědy a výzkumu byly hlavními problémy podpora návratu vědy a výzkumu na vysoké školy a transformace Akademie věd a dalších vědeckých ústavů. Při udržení její vědecké produkce byl počet jejích pracovníků v letech 1990 -1993 snížen na polovinu. Souběžně s tím byly položeny základy konkurenčního prostředí ve vědě. Formou grantů byl otevřen přístup k novým vědeckým myšlenkám a informacím i k potřebným finančním prostředkům dalším typům institucí, včetně vysokých škol, a byl dán impuls k pružnému vzniku nejrůznějších vědeckých týmů.

Kultura zaznamenala v uplynulém období pozoruhodný rozkvět, souběžně s postupným omezováním vlivu státu a se vznikem tržního prostředí. Nenaplnily se obavy, že bez silné úlohy státu kultura zahyne. Česká kultura se po více než čtyřech desetiletích direktivního řízení samozřejmě a sebevědomě otevřela světu, ve velké míře bez pomoci státu. Tam, kde dříve rozhodovala ideologie a dogma, nastoupila kvalita a schopnost prosadit se. Kulturní život společnosti v posledních pěti letech nebyl ochuzen, ale naopak se rozvinul a obohatil.

ODS se snažila zásahy státu do oblasti kultury nejen oslabit, ale také nově definovat. Prosadili jsme vznik prostředí, ve kterém svobodně myslící a jednající občan svobodně vytváří a svobodně užívá kulturní statky. Role státu spočívá ve správě a řízení vybraných národních kulturních institucí, v péči o kulturní dědictví, v podpoře volné umělecké tvorby, a samozřejmě i ve stanovení legislativních pravidel pro rozvoj kultury v nejširším smyslu slova.

V minulém období došlo také k nárůstu podpory určené ze státního rozpočtu pro oblast tělovýchovy. Rozhodování o rozdělování této podpory probíhalo za partnerské spolupráce orgánů státní správy se zástupci tělovýchovných a sportovních asociací s celorepublikovou působností. Český sport dokázal, že i v nových podmínkách, v novém českém státě dokáže úspěšně obstát v mezinárodní soutěži, a tak navázat na bohaté tradice národní reprezentace Československé republiky.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

Školství se dnes nachází po první fázi transformace vzdělávacího systému. Školství se rozvinulo do šířky a do pestrosti; hlavním úkolem se nyní stává úsilí o jeho kvalitu, stabilitu a hospodárnost.

V základním a středním školství považujeme za jeden z nejdůležitějších úkolů zlepšení podmínek pro práci učitelů a ostatních školských pracovníků, kteří svým pracovním výkonem zásadním způsobem určují kvalitu jednotlivých škol. Budeme prosazovat program skládající se ze tří navzájem souvisejících systémů: odborné přípravy učitele (univerzitního i celoživotního vzdělávání), jeho profesního růstu a odpovídajícího systému odměňování. Cílem je zvýšit motivaci ke kvalitním výkonům a zlepšit profesní perspektivu, zejména pro mladé a začínající učitele.

Na zvyšování počtu škol musí navázat ustálení a zřehlednění jejich sítě. Čitelnost této sítě i jednotlivých škol je pro rodičovskou veřejnost a žáky nutnou podmínkou skutečně svobodné a odpovědné volby. Veřejnosti budou poskytovány informace o výsledcích vzdělávání, o školách a jejich vzdělávacích programech a o způsobu financování škol.

Úkolem státu je zajistit dostupnost kvalitního a bezplatného základního a středního vzdělání, a zároveň garantovat prostor pro svobodnou volbu žáků a studentů. Při zajišťování těchto povinností v rámci povinné školní docházky chceme zvýraznit roli obcí. Zasadíme se o zdokonalení kontrolní činnosti a o dokončení transformace školské inspekce. Budeme rovněž usilovat o zvýraznění a upevnění odpovědnosti všech nižších článků státní správy, včetně ředitelů škol. Zasadíme se o to, aby stát stanovil pevnější a jednoznačnější kvalitativní měřítko a aby důsledně vyžadoval jejich uplatnění.

K našim prioritám patří udržení tradiční kvality středoškolského vzdělávání, které bude vyžadovat zpřísnění současného systému maturit, ve vazbě na přístup k vysokoškolskému vzdělání. Naším cílem je dát žákům možnost, aby během docházky na základní a střední školu zvládli jeden cizí jazyk dokonale a druhý alespoň v podobě postačující pro základní komunikaci.

Velmi si vážíme výsledků práce našeho učňovského školství. Chceme, aby se na praktické přípravě učňů více podílely firmy a podniky, a to jak přímým ovlivňováním jejího obsahu, tak i vyšším finančním příspěvkem. Současně budeme prosazovat, aby řada učilišť byla převedena do kompetence stabilizovaných privatizovaných firem, které mají pro úspěšnou výuku učňů potřebné předpoklady. Náklady teoretické výuky učňů bude i nadále hradit stát.

V rozpočtové politice státu budeme usilovat o udržení podílu výdajů na školství na úrovni 6 % hrubého domácího produktu. Budeme zpřesňovat objektivní kritéria pro financování školství, respektující zejména počet žáků školy. Současně podpoříme i možnosti financování školství z dalších, mimorozpočtových zdrojů.

Chceme podporovat nestátní školství a usilovat o upřesnění pravidel vztahu státu k nestátním školám. Nestátní školství však nemůže plně převzít funkce školství veřejného (školy zřizované státem a obcemi). Hodláme i nadále přispívat z veřejných prostředků na provoz nestátních škol, zdůrazníme však odpovídající práva veřejnosti a státu kontrolovat jejich využití a činnost školy.

v oblasti vysokého školství připravujeme kroky k tomu, aby mohl být uspokojen větší počet uchazečů o vysokoškolské studium. Prosté rozšíření kapacit škol a vznik nových může však snížit kvalitu vysokoškolského

vzdělání, mimo jiné i s ohledem na omezený počet skutečně kvalitních vysokoškolských pedagogů. Budeme proto prosazovat nejen rozšíření nabídky s důrazem na kvalitu, ale také rozvrstvení poptávky po studiu.

ODS si klade za cíl rozšířit nabídku vysokoškolského a obecně pomaturitního vzdělání a podpořit vznik a rozvoj nových typů vzdělávání. Jde zejména o vyšší odborné školy a bakalářské studium. Kratší studijní programy, zaměřené více prakticky, mohou lépe a rychleji reagovat na aktuální potřeby.

Nevylučujeme pro budoucnost ani vznik nestátních vysokých škol, které mohou přispět ke zvýšení konkurence ve vysokoškolském sektoru, k rozšíření dalších forem studia a posílení možnosti studia v zahraničí.

Budeme prosazovat jedno-značnější vymezení pravomocí a odpovědnosti vysokých škol a státní správy, ale stejně tak obnovení přirozených vazeb školy k různým partnerům - ke studentské obci, k zaměstnavatelům a hospodářské praxi, k výzkumným pracovištím apod.

Účinný nástroj péče o kvalitu vysokoškolského vzdělávání spatřujeme ve spolupráci státní správy a reprezentantů akademické obce. Chceme posílit roli objektivního, odborného hodnocení práce (tzv. akreditace) jednotlivých škol a fakult. Výsledky hodnocení budou zveřejňovány tak, aby sloužily nejen státní správě, ale i široké veřejnosti.

Zřízení nových regionálních univerzit, ke kterému došlo před několika lety, považujeme v principu za pozitivní krok. V následujícím období však hodláme prosazovat posílení a vyvážení kvality těchto nových škol, od kterých veřejnost tolik očekává.

Pokud jde o postavení studentů, spíše než o jejich účast na řízení chodu škol budeme usilovat o rozšíření jejich prostoru k volbě i jejich odpovědnosti nejen při výběru školy, při kontrole kvality výuky, ale i při výběru dalších služeb, které souvisejí se studiem. To se týká zejména ubytování, kdy by student měl mít možnost svobodně se rozhodnout mezi využitím účelových zařízení - vysokoškolských kolejí -a mezi jinými formami ubytování (např. pronájem bytu). ODS bude i nadále trvat na zavedení školního na vysokých školách. Veškeré kroky tímto směrem však musí zabránit tomu, aby byly vysoké školy po nadané studenty ze sociálně slabšího prostředí uzavřeny.

Rychlost hospodářského a obecně společenského vývoje ve vyspělých zemích stále více závisí na lidech s kvalitním a dostatečně širokým vzděláním. Za prioritní dlouhodobý cíl proto považujeme rozšíření přístupu občanů k různým typům kvalitního pomaturitního vzdělávání (včetně vysokoškolského), při udržení vysokého standardu středoškolského vzdělání. Spolu s tím chceme vytvořit vhodné podmínky pro trvalé, celoživotní vzdělávání co největšího počtu občanů.

Vstup České republiky do Evropské unie bude znamenat otevřenou soutěž pracovních sil, kvality a efektivity připravenosti konkrétních lidí - a tím také otevřenou soutěž vzdělávacích systémů jednotlivých zemí. Hodláme učinit vše pro to, aby Česká republika, její vzdělávací systém a úroveň vzdělání jejích občanů v této soutěži obstály se ctí.

V oblasti vědy a výzkumu chceme pokračovat v započatých změnách. Efektivního využití prostředků na vědu chceme dosáhnout podporou konkurence vědeckých týmů v různých institucích (Vysoké školy, Akademie věd ČR), pluralitou zdrojů financování (institucionální prostředky, granty, mimorozpočtové zdroje) a pravidelným hodnocením vědeckých institucí za účasti zahraničních odborníků. Efektivitu výzkumu zajistí zejména vypisování soutěží na konkrétní projekty financované z rozpočtových i mimorozpočtových zdrojů. Formulace konkrétních cílů základního vědeckého bádání je však úkolem především vědců samotných. Podporujeme rozšiřování sféry aplikovaného výzkumu, v úzké spolupráci s praxí. Důležité je získání a podpora mladé vědecké generace, zvýšení prestiže vědy a také zlepšení finančních podmínek badatelů. Budeme podporovat vědeckou spolupráci institucí v ČR i na mezinárodní úrovni.

V oblasti kultury bude ODS pokračovat v prosazování další rozumné decentralizace a odstátnění. V otevřené pluralitní společnosti bude stát pouze jedním ze zdrojů finančních výdajů na kulturu. Dalšími zdroji budou v čím dál větší míře obce, občané a sponzoři, jejichž úloha se stane nezastupitelnou.

Každý občan užívá kulturní statky na základě osobního svobodného rozhodnutí. Některé mají místní hodnotu, jiné svým významem přesahují regionální i národní hranice. Tomu musí odpovídat charakter finančních zdrojů.

ODS usiluje o moderní správu a ochranu kulturního dědictví a o zachování co největšího množství kulturních hodnot minulosti. Stát je odpovědný za udržování a obnovu památkových skvostů, musí však vytvořit podmínky, aby se na péči o památky mohly podílet i obce a soukromé iniciativy.

ODS bude prosazovat nezbytné a kvalitní právní normy v oblasti kultury, především přijetí nového památkového zákona, který vymezení úlohu státu i konkrétního vlastníka kulturní památky. ODS bude rovněž podporovat novou zákonnou úpravu pro oblast sbírek v muzeích a galeriích, která bude nově definovat povinnosti a práva správců nebo vlastníků sbírek.

Kromě existujících státních programů obnovy památek hodlá ODS povzbudit vznik dalších programů, které zahrnou památky ve vlastnictví malých obcí, solitérní památky bez ohledu na vlastníka a památky technické a archeologické. ODS bude podporovat Program záchrany uměleckých předmětů a movitých památek před krádežemi. Aby byly tyto záměry splněny, zasadí se ODS o účinné fungování státní správy v oblasti kultury, její další decentralizaci a účelnou dělbu pravomocí mezi vyššími a nižšími orgány státní správy.

Úkolem státu je podpora nejvýznamnějších národních kulturních institucí a projektů, jako je například Národní divadlo, Národní galerie, Národní knihovna, Národní muzeum a další zařízení. Prostřednictvím ministerstva kultury dnes stát spravuje na devadesát kulturních organizací. ODS si klade za cíl dosáhnout snížení jejich počtu, vyřešit postavení institucí vskutku národních a nezastupitelných a ostatní převést pod obecní samosprávu. Budeme prosazovat, aby bylo jednoznačně vymezeno jejich poslání, charakter a způsob financování.

ODS bude prosazovat, aby zřizovatelé kulturních institucí (veřejně prospěšných společností, kulturních zařízení zřizovaných státem, okresy a obcemi) finančně zabezpečili jejich základní provoz. O prostředky na svou činnost se budou všechny instituce ucházet v konkurencích a soutěžích o přidělení grantů z nejrůznějších zdrojů, a to i těch, které si postupně vytvoří okresy a obce.

I jednotliví tvůrci se budou moci ucházet o zdroje z veřejných rozpočtů. ODS sleduje myšlenku vytvoření takového vícezdrojového podpůrného systému, který umožní, aby se vynikající kulturní výkony zakládající bohatství současné národní kulturní tvorby setkaly s mnohostrannou spontánní podporou, jakou může poskytnout jen svobodná společnost důsledně zbavená státního ideologického vlivu, i kdyby se skrýval pod sebeušlechtilější záměry.

ODS bude prosazovat posílení odpovědnosti institucí, které budou v systému vícezdrojového financování kultury zajišťovat rozdělování státních finančních prostředků (např. z Fondu na podporu české kinematografie). Zasadíme se o přijetí nového autorského zákona, protože zastaralá norma už nepostihuje celou oblast, která spadá pod autorský kodex.

Program ODS pro kulturu tvoří pevný základ pro budoucnost. Jen svobodná kultura obtočí jako přínos do evropské pokladnice kulturních statků a doloží naši národní identitu v mnohonárodním společenství, jako je Evropská unie, ale i veškerý kontext evropské a světové kultury.

Uvědomujeme si také význam sportu a tělovýchovné činnosti pro rozvoj společnosti. Zájmový sport pomáhá zvyšovat tělesnou i psychickou kondici občanů, v duchu národních tradic přispívá i k mravní výchově, je vhodným využitím volného času a jeho rozvoj má nezanedbatelné místo v boji proti negativním vlivům v životě mládeže. Vrcholový sport, zejména v rovině národní reprezentace, je na jedné straně prostředkem k upevňování národní hrdosti, patriotismu, na druhé straně šíří povědomí o České republice v zahraničí.

Při odpovídajícím posilování objemu finančních prostředků na sport a tělovýchovu ze státního rozpočtu je naší prioritou zvýšení efektivnosti jejich vynakládání. Oblast sportu a tělovýchovy lze z hlediska financování rozdělit na sportovní reprezentaci a zájmový sport.

Sportovní reprezentace má celostátní dopad, a proto považujeme za nutné, aby podpora této oblasti byla i nadále bezprostřední záležitostí centrálního orgánu státní správy, v logice dosavadního vývoje i nadále na bázi spolupráce s nestátními organizacemi a za využití vícezdrojového financování.

Pokud jde o zájmový sport, jsme si vědomi nutnosti reflektovat spontánní a dynamický rozvoj mnoha menších sportovních klubů a organizací s omezenou územní působností a chceme umožnit i této kategorii spravedlivý a přímý přístup k dotacím z veřejných rozpočtů. V souvislosti se zdokonalováním systému

státní správy budeme i zde hledat možnosti takové decentralizace přidělování těchto dotací, která by zajistila jejich efektivnější využití s přímým dopadem na život občanů v obci. Budeme rovněž usilovat o užší propojení zájmové sportovní činnosti a tělovýchovné činnosti škol.

- **ODS usiluje o co nejširší přístup občanů ke kvalitnímu, bezplatnému základnímu a střednímu vzdělání.**
- **Náš cíl: absolventi středních škol znali dvou cizích jazyků.**
- **ODS usiluje o rozšíření nabídky vysokoškolského studia, o rozšíření prostoru pro volbu a odpovědnost studentů.**
- **Cílem ODS je taková vzdělávací soustava, která je srovnatelná se zahraničím a jejíž výsledky mohou být v zahraničí uznány.**
- **ODS považuje úroveň vědy a výzkumu za nedílnou součást celkové kulturní úrovně společnosti a bude podporovat jejich rozvoj.**
- **ODS prosazuje péči o kulturní dědictví a vytvoření prostoru pro svobodné uplatnění tvůrčích schopností.**

Životní prostředí

OD MINULOSTI PO SOUČASNOST

Po čtyřiceti letech existence komunistické vlády bylo naše životní prostředí silně znečištěno a poškozeno. Zánik soukromého vlastnictví znamenal ztrátu konkrétní odpovědnosti za majetek a za životní prostředí. Stát byl nejen špatným vlastníkem, byl i tím, kdo měl dbát o ochranu životního prostředí, a v obou těchto rolích naprosto selhal. Centrální plánování, které nahradilo svobodný trh, vedlo k nesmyslnému nárůstu energeticky a surovinově náročného těžkého průmyslu. Kolektivizace zemědělství způsobila těžko napravitelné škody na tváři krajiny a kvalitě půdy a venkov v tradičním smyslu prakticky přestal existovat. Komunistický režim informace o stavu životního prostředí navíc před občany tajil. od konce padesátých let se proto začal prohlubovat rozdíl mezi naší zemí a vyspělými západními státy, které měly racionální ekonomický systém a které jej účinně doplňovaly aktivními opatřeními k ochraně životního prostředí. Přestože u řady složek životního prostředí došlo u nás od roku 1989 k viditelnému zlepšení, které si mnozí nepřejí vidět, mnoho škod, které tento režim způsobil, vidíme dodnes a bude ještě dlouho trvat, než budou zcela napraveny.

Teprve po listopadu 1989 začala otevřená diskuse o stavu životního prostředí. První kroky, které měly za cíl co nejdříve zastavit negativní vývoj a položit základy budoucího systému ochrany životního prostředí, byly trochu nešťastně ovlivněny atmosférou počátku devadesátých let. Ochrana životního prostředí byla mylně vytrhována ze souvislostí, byla stavěna do zásadního protikladu k hospodářskému rozvoji a byla ideologizována.

Po roce 1992, kdy se podařilo urychlit tempo ekonomické transformace, došlo ke značnému zlepšení stavu životního prostředí, zejména ovzduší a vod. Rychlost, s níž tyto pozitivní změny probíhají, nemá v Evropě obdoby. Tržní prostředí vede k přirozenému snížení nebo odstranění mnoha zbytečných a neefektivních výrob. Privatizací vznikl standardní vztah stát - vlastník a teprve v jeho rámci je možné racionální chování a účinné uplatňování zákonných požadavků ochrany životního prostředí.

Postupně posilujeme ekonomickou stimulaci k šetrnému chování vůči životnímu prostředí. Zvyšujeme poplatky za znečištění, zároveň zavádíme "ekologické" daňové úlevy. Známkování ekologicky šetrných výrobků pomáhá zákazníkům orientovat se na trhu a zvyšuje zájem výrobců o zavádění "čistších" technologií. Zavedli jsme systém regulace znečišťujících zdrojů ovzduší při špatných rozptylových podmínkách, což snížilo zatížení obyvatel škodlivinami. Do praxe jsme uvedli posuzování vlivů na životní prostředí, zahrnující účast veřejnosti.

od roku 1992 výrazně narůstají celkové investice k ochraně životního prostředí. Jejich výše se blíží 3 % hrubého domácího produktu, což je více, než vynakládá většina evropských států (1 -2 %). Většinu prostředků poskytuje stát, každým rokem se však zvyšuje podíl prostředků vynakládaných přímo průmyslovými podniky a obcemi.

Více než 80 % dosavadních investic je zaměřeno k ochraně ovzduší a vod, které mají přímý vliv na lidské zdraví i na stav přírody. Probíhá rozsáhlá plynofikace měst a obcí, elektrárny a teplárny se postupně odprašují a odsiřují, modernizují se stávající čistírny odpadních vod a budují nové. Neadresné financování ochrany životního prostředí postupně nahrazujeme podporou konkrétních programů a projektů.

Výsledkem tohoto úsilí je, že se znečištění vypouštěné do ovzduší i povrchových vod v období 1989 -1995 snížilo na polovinu. To vytváří základní předpoklad pro postupnou regeneraci živé přírody.

Téměř řádové snížení spotřeby látek poškozujících ozónovou vrstvu Země (freonů) a zhruba patnáctiprocentní pokles emisí "skleníkových plynů" přispívají k řešení nejvýznamnějšího globálního problému životního prostředí - ochrany klimatu. Náš přístup k ochraně životního prostředí i dosažené výsledky doznaly mezinárodního uznání během přijímacího procesu do OECD, v němž bylo přísné posouzení naší politiky životního prostředí jedním z důležitých bodů.

V období 1989 - 95 jsme realizovali většinu toho, co bylo v tak krátkém čase možné, mnoho problémů však ještě zbývá. Emise oxidu siřičitého na obyvatele za rok jsou stále ještě dvojnásobné ve srovnání se západoevropskými státy, třetina našich řek je v kategorii silně a velmi silně znečištěných, produkce odpadů je vysoká a skládkování zůstává převažujícím způsobem zbavování se odpadu. Těžba surovin v některých případech i nadále působí poškození přírody a krajiny. Ani živá příroda dosud nestačila ve větším rozsahu zareagovat na zlepšení stavu ovzduší a vod.

DNEŠEK A BUDOUCNOST

ODS je přesvědčena, že dosavadní vývoj potvrzuje správnost jejího přístupu k životnímu prostředí, kdy jeho ochrana není posuzována izolovaně od ostatních oblastí lidského života. V následujícím volebním období chceme v této cestě pokračovat.

Kvalitní životní prostředí považujeme za věc základní a cítíme odpovědnost za její zachování pro příští generace. Klíčový význam přisuzujeme odpovědnosti jednotlivce, svobodného občana a vlastníka, za svůj majetek a za důsledky svých rozhodnutí. Předpokladem kvalitního rozhodování je snadný přístup k informacím o stavu životního prostředí, o vzácnosti statků, vyjádřené v jejich cenách, a dostupnost ekologicky šetrných výrobků a technologií, které nejlépe zajistí svobodný trh. Snahy o zesilování role státu, o zavedení kontroly a regulace spotřeby a zájmů jednotlivců v konečném důsledku životnímu prostředí škodí.

Roli státu spatřujeme ve stanovení jasných pravidel a v jejich nestranné kontrole. Stát musí být silný při ochraně těch složek životního prostředí, které nemohou mít svého konkrétního vlastníka (ovzduší, klima, podzemní vody). V mnoha dalších oblastech (půda, les) však zůstává dominantní nezastupitelná role vlastníků, kteří mají přirozený zájem na ochraně svého majetku a k řešení mohou dojít vzájemným vyjednáváním bez přímé účasti státu. Konkurence a lidská tvořivost

vedou podle našeho přesvědčení při pevně stanovených podmínkách k nalezení nejúčinnějšího řešení, odstraňujícího především původní příčiny znečištění. V příštích letech bude ODS prosazovat následující konkrétní kroky.

Chceme dopracovat legislativu a dotvořit tak soubor efektivních nástrojů a mechanismů ochrany životního prostředí. Vytvoříme podmínky pro účinné uplatňování náhrad škod na životním prostředí vůči původci na soukromoprávním základě. V ochraně ovzduší se zasadíme o upřesnění stávajících emisních a imisních limitů a o zavedení přísnějších požadavků na emise výfukových plynů u těžkých nákladních vozidel a autobusů.

Chceme jasně vymezit vlastnické vztahy k vodám a jejich okolí a upřesnit ukazatele přípustného znečištění vod. Novým zákonem chceme upravit ochranu půdy nejenom jako zemědělského výrobního prostředku, ale i jako složky životního prostředí. Chceme nově upravit vlastnické vztahy k horninám a příslušným pozemkům se zřetelem k ochraně hornin jako složky životního prostředí, a zabránit tak nešetrným těžbám a zbytečnému narušování krajiny.

V jaderné energetice, kterou s vědomím všech možných rizik považujeme za ekologicky šetrný způsob získávání energie, budeme prosazovat normy pro bezpečný provoz jaderných elektráren a pro bezpečné zneškodnění vyhořelého paliva a odpadů.

Chceme posílit úlohu ekonomické stimulace k chování příznivému vůči životnímu prostředí a budeme zavádět tržní nástroje jeho ochrany. Upravíme výši a režim poplatků a pokut za znečišťování tak, aby motivovaly k realizaci nápravných opatření a aby od znečišťování účinně odrazovaly. V daňové soustavě hodláme dále zvýrazňovat prvky zvýhodňující výrobky a činnosti šetrné k životnímu prostředí.

Všemi způsoby budeme podporovat omezování vzniku odpadů, jejich recyklaci a vratnost obalů k využití nebo zneškodnění.

ODS si je vědoma důležitosti šetrného nakládání s energiemi a přírodními zdroji. Budeme proto podporovat postupnou deregulaci cen tak, aby zahrnovaly všechny související náklady k ochraně životního prostředí a aby vyjadřovaly skutečnou vzácnost těchto statků. Jsme přesvědčeni, že tento postup povede přirozenou cestou k úsporám.

Zasadíme se o dostupnost srozumitelných informací pro širokou veřejnost i podnikatele. Podpoříme vytváření pozitivních postojů k životnímu prostředí prostřednictvím ekologického vzdělávání a osvěty zejména ve školách a médiích. Budeme i nadále prosazovat řádné plnění mezinárodních závazků, k nimž naše země přistoupila.

- **ODS chce dopracovat účinnou legislativu v oblasti ochrany životního prostředí.**
- **ODS chce posílit úlohu ekonomické stimulace při snížení zátěže životního prostředí.**
- **ODS bude podporovat úlohu osvěty a vzdělávání, vytvářejících pozitivní a šetrný vztah k životnímu prostředí a posilujících individuální odpovědnost občanů.**
- **ODS dává při ochraně životního prostředí přednost prevenci před represí, je však odhodlána používat represivní, zejména finanční nástroje v míře, která bude od znečišťování životního prostředí odrazovat.**